

1 § Aktuell debatt: Situationen i Irak

*Aktuell debatt:
Situationen i Irak*

Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Världen står inför ett akut hot om ett nytt stort krig. Uppladdningen pågår för fullt. USA skickar sina hangarfartyg ned till Persiska viken, och Storbritannien följer efter.

Diskussionen gäller nu i grunden om den grymme, blodbesudlade diktatorn Saddam Hussein och hans nation Irak har massförstörelsevapen som hotar omvärlden på allvar. Finns där kärnvapen eller andra massförstörelsevapen som hotar oss, som hotar USA, som hotar omvärlden? FN:s generalsekreterare säger att ingenting ännu tyder på att det är så. Vapeninspektörerna har ännu inte hittat något som tyder på att det är så. Men man behöver mer tid.

Tyskland och Frankrike reagerar starkt på den situation som råder. USA säger att man inte har för avsikt att bry sig om FN:s beslut. Det är beslutet i USA som avgör om det blir ett krig eller inte, upprepar Bush gång på gång.

Attityden mot FN börjar bli orimlig. Jag tycker att Sveriges hållning måste skärskådas mer. Var står Sverige? Står vi på FN-sidan som hävdar internationell rätt, eller står vi på den amerikanska sidan, på president Bushs sida, som fnyser åt världssamfundet och FN:s beslut? Regeringens uttalande ger inga klara besked om det. Det är allvarligt. Vi har alla rätt att ha en regering som tar ställning för fred.

Anf. 2 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Låt mig börja med en självklarhet: Jag vill inte ha krig. Den svenska regeringen vill inte ha krig. Det naturliga för alla människor som vet innebörden av ett krig är en önskan om att undvika krig.

Målet för Irakpolitiken är inte ett stort krig. Målet för Irakpolitiken är att förhindra att Saddam Hussein och Irak återigen använder massförstörelsevapen, använder kemiska vapen, biologiska vapen eller kärnvapen. Jag säger igen: Irak har tidigare använt kemiska vapen i kriget mot Iran, och Irak har använt kemiska vapen mot sin egen befolkning. Vi minns när 5 000 kurder dog i Halabja på grund av Saddams Husseins attacker.

En del säger att det kan finnas fler som har den sortens vapen. Ja, men det är Irak som har visat att man har dem, och det är Irak som är det enda land som har utnyttjat den här typen av vapen.

Förhoppningen som vi och andra länder har är att vi den här gången ska kunna avrusta Irak, få bort massförstörelsevapnen. Vi hoppas naturligtvis att det ska gå utan militär aktion. Vad är då vägen för att avrusta Irak och få bort massförstörelsevapnen? Jo, det är att använda vapeninspektörerna. Vapeninspektörerna har till uppgift att både söka reda på vapnen och finna, avrusta och förstöra dem. De har varit där förr. Men den gången fick de inte fortsätta eftersom de motarbetades så kraftigt av Irak att de fick lägga ned hela projektet och åka därifrån igen. Nu är vapeninspektörerna i Irak igen med ett mycket starkare mandat från FN, med ännu starkare möjligheter att söka överallt i Irak med ännu bättre teknik. Det innebär också att vapeninspektörerna den här gången har goda förutsättningar att lyckas. Om vapeninspektörerna lyckas kan vi också undvika att FN måste gå vidare och att det blir en militär aktion.

Men om vapeninspektörerna ska lyckas krävs det också, precis som vapeninspektörernas chef svensken Hans Blix flera gånger har understrukit, att Irak samarbetar. Irak ska samarbeta inte bara passivt genom att acceptera att vapeninspektörerna kommer in i landet utan också aktivt. Vi vet att Irak har haft massförstörelsevapen och kapacitet att framställa sådana vapen. Det finns register över vad Irak har haft sedan vapeninspektörerna var där förra gången. Hussein och hans regim måste samarbeta och visa vart vapnen och resurserna har försvunnit. De måste samarbeta aktivt.

Hur får man då Irak att samarbeta med vapeninspektörerna? Jag har inga förhoppningar om Saddam Hussein. Historien har visat att det enda sättet att få Saddam Hussein och ledningen i Irak att samarbeta är att de känner att det inte finns något alternativ, att det är ett så kompakt tryck från omvärlden, en så total enighet i omvärlden, att FN menar allvar, och därmed är det omöjligt att undvika ett samarbete. Därför är enigheten i FN, enigheten i världssamfundet och enigheten i FN:s säkerhetsråd så avgörande. Ett enigt och starkt FN kan tvinga Saddam Hussein att samarbeta.

Vi har sett att FN har varit enigt när man har fattat beslut i säkerhetsrådet. Det har varit ett viktigt steg. Det är också viktigt att FN är starkt. Ska FN vara starkt, och Saddam Hussein inse att FN är starkt, måste också FN ha rätten att om inget annat hjälper hävda och genomföra en militär aktion.

En del säger att FN aldrig ska använda militära lösningar; vi får aldrig använda militära lösningar – inte heller FN. Vad händer då? Jo, den som gnuggar händerna är Saddam Hussein. Då minskar pressen på honom att samarbeta med vapeninspektörerna.

Därför är det viktigt att vi behåller enigheten i FN och att vi markerar att vi ger allt vårt stöd till FN, inklusive rätten att i sista hand använda en militär aktion. Just det att vi ger FN rätten att i sista hand använda en militär aktion är det som gör FN så starkt att Saddam Hussein kan tvingas samarbeta denna gång.

För Sverige är det här viktigt. Det är viktigt med ett starkt FN inte bara när det gäller Irak, utan för hela den globala ordningen gynnas vi av att FN är starkt.

Sverige är ingen stormakt – längre. Det innebär också att det vi har på vår sida är folkrätten och FN, som ska garantera att rätt går före makt. Det är rätten som styr, inte storleken på länder, inte krigets styrka.

Därför är det farligt för oss om FN:s makt urholkas. FN:s makt urholkas om ett land säger att ”vi struntar i FN, vi agerar militärt och bryr oss inte om FN”. Hittills har ju de krafter i USA segrat som har sagt motsatsen: Vi vill agera genom FN, och vi kommer att agera genom FN:s säkerhetsråd.

Men det är också att urholka FN:s makt, och farligt för Sverige, om man säger att FN aldrig får använda militära aktioner. Då försvagar vi FN. Och i det här fallet försvårar vi för en fredlig lösning.

Jag tror och hoppas att vi ska se en fredlig lösning på Irakkrisen. Men i det här fallet ligger avgörandet hos Saddam Hussein och den irakiska ledningen. Om de väljer att aktivt samarbeta med FN:s vapeninspektörer, med Hans Blix och dem som arbetar åt honom, finns det en väg ut där vi kan både förstöra Iraks massförstörelsevapen och undvika en militär aktion. I dag gäller det att låta vapeninspektörerna fullgöra sin uppgift och ge dem den tid de behöver för att både hitta vapnen och avrusta vapnen. Då är det viktigt att Sverige, som andra länder, solidariskt ställer upp bakom FN och bakom vapeninspektörerna i det här arbetet.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag bara säga att jag tycker att det är tragiskt att se vilken diskussion vi i dag har om Irak, särskilt om man tänker på Iraks historia. När vi i dag diskuterar Irak – jag tror att det också känns för alla de exilirakier som lever runtom i världen, också här i Sverige, drabbade av Saddam Husseins förtryck – diskuterar vi förtryck, massförstörelsevapen och laglöshet. När vi minns Iraks historia vet vi vilken viktig del det är för vår civilisations vagga. Det är Gilgamesheposet, den äldsta litteraturen. Grunden för judendomen, kristendomen och islam hittar vi i Irak. Hammurabis lagar, den första lagsamlingen, hittar vi i den delen av världen.

Irak är värt ett bättre öde, och jag hoppas att vi snart också kan få diskutera det i riksdagen.

Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Utrikesministern väljer att inte svara på grundfrågan, den som många ställer sig: Var står Sverige i den här debatten som pågår om den växande fredsrörelsen runtom i världen? Står vi på FN:s sida eller på USA:s sida i frågan om det faktiskt är rimligt att ett enskilt land går före och bryter FN:s internationella rättsordning och det som har byggts upp under lång tid?

Dagens debatt handlar i grunden om principen om krig i förebyggande syfte. Jag håller med om att det kan finnas situationer där det kan vara nödvändigt. Men det gäller livet för hundratusentals människor. Då får det inte vara något tvivel om att detta är just nödvändigt. Alla andra handlingsalternativ måste vara uttömda.

I USA pågår i dag en debatt om dödsstraffet. Det har återigen visat sig att flera fångar på väg till döden har blivit felaktigt dömda. Nu handlar det om ohyggligt många fler. Det får inte vara så att vi efteråt säger att det blev fel, att vi dömde alla dessa människor till döden i onödan, att vi kunde ha gjort på ett annat sätt. Men vad gör den svenska regeringen där?

Fredliga lösningar på konflikten, som med all säkerhet skulle skona oskyldiga civila irakier, motarbetas tyvärr i dag av regeringen Bush.

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Aktuell debatt:
Situationen i Irak*

Någon tid för att vapeninspektörerna ska kunna fullfölja sitt arbete på ett seriöst sätt vill USA inte ge.

Även Tony Blair talar om att det kan hända att en militär aktion måste inledas utan klartecken från FN:s säkerhetsråd.

Sveriges hållning i frågan måste bygga på FN:s behov av att agera om det kommer fram nya uppgifter som visar att Irak hotar omvärlden, inte på att USA har egna utrikespolitiska skäl för att avsätta diktatorn Saddam Hussein.

Är det i den här stunden inte rimligt att de stater som inte vill se en världsordning som dikteras av den militära supermakten USA höjer sin röst och protesterar? Ska vi låta det långa arbetet med att bygga upp en internationell rättsordning, baserat på FN-stadgan, fullständigt kunna raseras av den amerikanske presidenten?

Den som tiger samtycker och blir medansvarig för kriget. Det gör också den som inte gör allt som står i sin makt för att förhindra ett stort krig. Sverige skulle kunna spela en roll, kritisera och ta avstånd från krigsplanerna, ta initiativ och vara aktivt, såsom den franske presidenten och den tyska rödgröna regeringen.

I stället har vi en stolt svensk utrikespolitik som har blivit en tyst liten mus. Är det för att regeringen inte vågar stöta sig med Bush, eller är det för att man stöder det amerikanska agerandet men inte vågar ta en offentlig debatt?

Trots att USA blir alltmer isolerat i sin hållning att köra över både FN och internationell rätt talar inte den svenska regeringen klarspråk. Det är både orimligt och oacceptabelt.

Miljöpartiet har tidigare föreslagit att Sverige i FN ska ta initiativ till en internationell koalition för fred. En gemensam hållning skulle kunna vara att kräva ytterligare en FN-resolution i säkerhetsrådet innan ett eventuellt ingripande mot Irak kan ske, samt att vapeninspektörerna ges tid att fullfölja sitt arbete. Där är vi överens. Där har regeringen åtminstone uttalat att man vill låta vapeninspektörerna fullfölja sitt arbete.

Om det är så att vapeninspektörerna inte finner att Irak utvecklar nya massförstörelsevapen måste man också ge en möjlighet att växla fred mot ett lättande av handelssanktionerna. Det skulle kunna vara en utveckling, i stället för kriget som den enda vägen.

En aktiv utrikespolitik förutsätter att Sverige i stället för att sitta på åskådarläktaren går in på planen och är med och spelar. Vi är ett alliansfritt land med starka historiska traditioner som försvarare av internationell rätt och fredlig konfliktlösning. Man ska inte behöva skämmas för svensk utrikespolitik.

Anf. 4 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag vill inte ha något krig i Irak. Men jag vill heller inte att mina barn ska växa upp i en värld där en hänsynslös regim i Irak, eller en regim i något annat land, ska kunna förfoga över massförstörelsevapen som gör världen så otrygg och kanske leder fram till krig som blir värre och mer förödande än vad som skulle kunna inträffa nu.

Peter Eriksson och Miljöpartiet liksom Vänsterpartiet bekänner färg i den här debatten.

USA-hatet och USA-fientligheten är det som präglar er. Ni struntar i hur världen kommer att kunna utvecklas. Ni är beredda att dra tillbaka

det som kan pressa fram ett stopp för utvecklingen av massförstörelsevapen i Irak, därför att ni drivs av en ideologisk motvilja mot marknadsekonomi och alla de liberala värden som USA i grunden står för.

Det är detta som är bekymret, utrikesministern, med att ni stöder er på två partier med denna grundläggande mycket besvärliga och bekymmersamma hållning, även om utrikespolitiken är exkluderad från ert regeringssamarbete.

Peter Eriksson kritiserar USA och säger lite grann i förbigående: Det är ju en hänsynslös regim, men de ska väl ha tid på sig. Vi kan diskutera att lätta på handelsembargot eller den bojkott som finns när det gäller handel. Då är de nog beredda att ställa upp.

Detta har ju redan i dag lättat, men Saddam Husseins regim i Irak väljer hellre att bygga palats och köpa och utveckla vapen än att använda möjligheten att sälja olja till att få mat och medicin till barnen i Irak. Det är den personen och den regimen vi har att göra med. Och det är inte fråga om något nypåkommet. Vi har ju sett detta sedan 1979, då Hussein tog makten och i en TV-sändning direkt pekade ut 66 personer som omedelbart avrättades för att det var hans politiska motståndare.

Det handlar om en hänsynslös terrorregim, kriget mot Iran, användning av gas, som utrikesministern har sagt, kriget mot Kuwait och FN:s beslut för tolv år sedan att hindra Irak från att utveckla massförstörelsevapen. Vi har haft den här debatten i tolv år. Regimen i Irak har under den tiden försökt hindra vapeninspektioner och allt som skulle kunna förebygga det som vi nu står inför. Det är tolv år, Peter Eriksson, och inget nypåkommet.

Det är mot den bakgrunden som FN faktiskt också har bestämt sig för att det nu får vara nog. I den resolution som FN:s säkerhetsråd enhälligt har antagit står det klart och tydligt att det nu gäller att ge Irak en sista möjlighet att undvika det som också står i resolutionen, att det blir mycket allvarliga konsekvenser om man fortsätter med de upprepade brotten mot förpliktelserna.

Tidsgränsen som finns i resolutionen handlar om när man ska lämna en rapport om vad som har skett. Den rapporten kan ju, som en del har noterat, ifrågasättas. Sedan har man satt tidsgränsen för rapporten från vapeninspektörerna till den 27 januari. Detta har FN:s säkerhetsråd enhälligt beslutat, och det ska vi naturligtvis ställa oss bakom.

Det är ju så, Peter Eriksson, att man med den släpphänthetspolitik som du och ditt parti och Vänsterpartiet för ger en möjlighet för Saddam Hussein att slippa ifrån sina förpliktelser. Om ni skulle kunna påverka bilden av vad Sverige vill åstadkomma, vad Sverige säger när det gäller FN:s säkerhetsråds enhälliga beslut, skulle ni ju spela honom rakt i händerna. Ni ger honom en möjlighet att dra ut på tiden, dölja och fortsätta att utveckla massförstörelsevapen.

Jag kan be var och en att fundera kring vad som händer om man väntar och väntar och så småningom kommer fram till att man nog ändå måste göra en insats. Då finns kärnvapnen där. Då finns möjligheten att använda andra vapen. Vad händer då med världen?

Herr talman! Det är tolv år som FN har brottats med det här problemet. Det är tolv år som mänskligheten har levt med riskerna och hoten från Saddam Husseins regim. Jag hoppas att den starka resolution som FN har antagit och en stark världsomspännande uppslutning bakom den

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Aktuell debatt:
Situationen i Irak*

resolutionen leder till att Saddam Hussein inser att det nu är dags att ge efter, att lämna uppgifter och avsluta. Jag hoppas att man är beredd från Iraks sida att ta de här konsekvenserna, och jag hoppas att man kan undvika krig. Men en sak är självklar – i det sammanhanget är vi helt överens, Anna Lindh och jag. Om våld blir nödvändigt för att göra världen tryggare för våra barn, barnbarn och deras barn måste vi också vara beredda att använda det.

Anf. 5 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Förenta nationernas säkerhetsråd, inklusive grannlandet Syrien, står enigt bakom kravet om att Irak måste avväpnas när det gäller eventuella massförelsevapen. Bakgrunden är, som vi har hört, att Irak har visat att landet är berett att starta angreppskrig både mot andra länder – Iran och Kuwait – och mot den egna befolkningen. Både mot Iran och mot den egna befolkningen använde Saddam Hussein-regimen dödande stridsgas, och man gjorde det mot både soldater och civila – män, kvinnor och barn.

Under drygt tio år har dessutom Saddam Husseins regim brutit mot en lång rad bindande FN-resolutioner. Det är mot den bakgrunden som FN:s säkerhetsråd har kommit fram till slutsatsen att Irak ska avväpnas när det gäller massförelsevapen. Den yttersta konsekvensen av detta handlar om möjligheten att använda tvång och militära medel. Förenta nationerna är faktiskt ingen pacifistisk organisation.

Fundera över motsatsen, herr talman, att våld icke skulle få användas av FN i detta läge! Då skulle Saddam Hussein själv få bestämma om man skulle låta sig avväpnas när det gäller massförelsevapen eller inte. Då blir det Saddam Hussein som avgör om FN:s säkerhetsråds beslut ska genomföras eller inte.

Säkerhetsrådets resolution innehåller mycket tydligt formulerade krav på Irakregimen. FN tolererar icke att Irak disponerar massförelsevapen. Irak har nu en sista möjlighet att efterfölja sina åtaganden att avrusta, som det står i resolutionen. Miljöpartiet och Peter Eriksson driver, när det kommer till kritan, en anti-FN-linje.

Folkpartiet menar att det skulle vara ett enormt framsteg för mänskligheten om vi kunde komma dithän att världssamfundet genom en kollektiv insats skulle kunna ta ifrån cyniskt kalkylerande massmördare och diktatorer som Saddam Hussein deras massförelsevapen.

Om Irak inte samarbetar med FN:s vapeninspektörer ska detta rapporteras till säkerhetsrådet, och påföljden kan då bli det som numera är ett berömt citat: ”de allvarligaste konsekvenser”. För detta behövs inte nödvändigtvis en ny resolution i FN men väl ett nytt beslut. Den springande punkten blir därför vad som i ett sådant här läge konstituerar en krigsorsak, en *casus belli*. Vad är egentligen *material breach*, som det står i FN-resolutionen? Det är inte så lätt att definiera.

Det första som man emellertid ska lägga märke till är att tiden, tidsramen, en viss tidsgräns, den sista februari eller någonting sådant inte får spela någon roll. Det lär oss bland annat konsekvenserna av Tysklands mobilisering 1914. Det var en logistisk transportteknisk triumf som ledde fram till en militär katastrof. Samma tankar finns faktiskt även i dag, att man har en av logistiken och krigsansträngningen given tidsram som ska utnyttjas. Det är feltänkt.

Det som i stället krävs är klara bevis och övertygande resonemang om att ett angrepp är den enda utvägen. Först då bör ett angrepp utlösas. Samtidigt ska man lägga märke till att det folkrättsliga läget är det att det icke ligger på Hans Blix och vapeninspektörerna att hitta bevis i Irak. Bevisbördan ligger på Saddam Husseins regim när det gäller att visa att Irak uppfyller FN:s resolutioner och har rent mjöl i påsen.

Sverige är, enligt FN-stadgan, skyldigt att efterkomma säkerhetsrådets beslut. En fråga som har diskuterats är vilken roll Sverige bör ta på sig efter ett eventuellt beslut om krig i den koalition som då ska avvärja Irak. Folkpartiets uppfattning är att Sverige bör ta på sig en roll som svarar mot vårt lands traditionella fokus på fred och nedrustning vad gäller kärnvapen och andra massförestörelsevapen. Det innebär att vi fullt ut bör delta, efter måttet av vår begränsade förmåga, på det sätt som ur FN-koalitionens synpunkt är den mest ändamålsenliga. Bland annat därför att Sverige i fråga om förband avsedda för utlandstjänst i dag endast förfogar över stridande förband vore det fel att utesluta dem från den typen av insatser som vi kan göra.

Om det vid den tidpunkten är möjligt bör Sverige vara berett att ställa upp med antingen stridande förband eller fältsjukhus, som också är en militär enhet, beroende på vad FN-koalitionen efterfrågar från Sverige.

Säkerhetsrådets resolution är, enligt Folkpartiets mening, ett mycket stort framsteg, inte minst för att USA har valt att gå vägen genom FN i stället för att agera på egen hand. Den nuvarande situationen med Tysklands och Frankrikes hållning är bekymmersam. På detta sena stadium säger de att de inte kommer att backa upp säkerhetsrådets beslut om det innebär ett militärt angrepp. Dessa två länder riskerar därmed att svika FN som organisation och undergräva säkerhetsrådets ställning på två sätt: De stärker i USA hökarnas misstro mot FN-vägen för konfliktlösning och president Bushs beslut att med hjälp av säkerhetsrådet lösa Irakkrisen. Dessutom ökar deras folkrättsligt oklara hållning till FN:s säkerhetsråds bindande resolution sannolikheten för ett renodlat USA-lett anfall utan FN-mandat. Ett angrepp utan FN-mandat skulle i grunden skada och undergräva FN:s ställning som global konfliktlösande organisation, bortsett från krigets effekter på Irak och Mellersta Östern.

FN:s säkerhetsråd har fattat sitt beslut om vapeninspektioner, med i sista hand ett anfall som metod att avvärja Irak. Detta beslut och denna linje att hantera krisen måste upprätthållas till dess att Saddam Hussein är avvärjad. Tysklands och Frankrikes agerande riskerar att undergräva FN-insatsens effektivitet och att minska Hans Blix och hans inspektörers möjlighet att hålla Saddam Husseins regim under en hård press.

Anf. 6 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! FN:s säkerhetsråd har konstaterat att den irakiska regimen är ett mycket allvarligt hot mot stabiliteten i Mellanöstern. Vi ser ingen anledning att ifrågasätta detta. Vapeninspektörerna ska informera världen om hur pass farligt hotet är, under förutsättning att de får fullfölja sitt uppdrag. En rapport kommer den 27 januari.

Vi vet att Saddam Hussein är en tyrann av det värsta slaget. Han har angripit flera grannländer med missiler, avrättat regimkritiska medborgare, angripit och dödat delar av den egna befolkningen med kemiska och biologiska stridsmedel. Han stöder terrorism finansiellt. Han är totalt

likgiltig inför sitt folks svåra umbäranden. Det är ett folk vars misär han själv orsakat genom att gå efter annan dra in landet i krig. Vi kan inte stå neutrala till dessa handlingar.

Herr talman! Saddam Hussein och hans regim måste avlägsnas från makten i Irak och ersättas med ett demokratiskt styrelseskick. Det får inte råda något tvivel om detta. Vi kristdemokrater vill självklart undvika krig, men det måste stå fullständigt klart för Saddams regim att världssamfundet har bestämt sig för att införa demokrati i Irak för att skydda medborgarna både inom och utanför Iraks gränser från fortsatta krigsförbrytelser.

Den fredliga lösningen är endast möjlig genom att upprätthålla en mycket stark press på den irakiska regimen. Pressen bygger på hotet om bruk av militära medel. Låt oss inte hymna med detta. Freden behöver verktyg. Om inte USA hade satt tydlig militär tyngd bakom FN:s krav hade inte den irakiska regimen visat vapeninspektörerna ens ett minimum av samarbetsvilja. För den som inte inser detta kan jag bara hänvisa till den serie av FN-konventioner som den irakiska regimen totalt har ignorerat. Diplomaternas väg har hittills visat sig oframkomlig. Sverige bör ge fullt stöd åt FN:s resolution 1441.

Herr talman! I partiledardebatten i onsdags vädrade Vänsterpartiet återigen sin gamla antiamerikanska syn. Vänsterpartiets framställning att USA är en stat styrd av krigshetsare som söker världsherravälde är och förblir en fobi.

Med Vänsterns agerande ges Saddam ett klart stöd att försöka sitta kvar som diktator. Det känns betryggande att Vänsterpartiet och Miljöpartiet genom statsministerns och utrikesministerns försorg har diskvalificerats från den svenska utrikes- och säkerhetspolitikens avgörande beslutsprocesser.

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att USA måste bedömas utifrån den politik som dess högsta ledning faktiskt för – inte den som de påstår föra – och dess unika och mycket svåra roll som världspolis. I denna roll kommer USA:s utrikespolitik alltid att uppvisa brister. Inget land är ofelbart. USA måste låta multilateralismen gå före unilateralismen.

Det är också vad USA har gjort med Irakkrisen. Man har vänt sig till FN och dess säkerhetsråd. Likadant gjorde man med krisen i Afghanistan. USA har inte valt den unilaterala vägen, som var och varannan vänsteraktör svurit på att de skulle göra. När USA nu agerar multilateralt deklarerar den svenska vänstern helt plötsligt att FN är en organisation som mer eller mindre legitimerar amerikansk krigshets. Jag tolkar det som att den svenska vänstern anser att FN är den centrala internationella säkerhetspolitiska organisationen endast så länge FN fattar de beslut som den svenska vänstern vill att FN ska fatta.

Vi kristdemokrater värderar FN:s uttalanden och resolutioner utifrån värnandet och försvaret av gemensamma värden, inte utifrån en kronisk solidaritet med diktaturer. Vi kristdemokrater gör en grundläggande säkerhetspolitisk skillnad mellan demokratier och icke-demokratier. Anledningen är mycket enkel: Demokratierna är helt överlägsna när det gäller att slå vakt om gemensamma värden som demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det är dessa värden som de västerländska sta-

terna bär upp och ansvarar för. Låt också oss i denna kammare stå upp för dessa värden!

Prot. 2002/03:46
24 januari

Anf. 7 LARS OHLY (v):

Herr talman! Inte i vårt namn! Det har varit massprotester i Washington – hundratusentals människor. Tiotusentals i europeiska huvudstäder protesterar mot planerna på en militär invasion av Irak. Varför protesterar man? Jo, ett krig dödar. Ett krig lemlästar, drabbar oskyldiga och kommer att betyda ytterligare lidande för barn och gamla, kvinnor och män i Irak. Det är ett folk som redan har lidit under diktatur, medicinbrist och matbrist.

Ett krig destabiliserar. Hela regionen blir osäkrare. Hela världen blir osäkrare om ett krig bryter ut. Israel skulle i skuggan av ett amerikanskt angrepp på Irak kunna fortsätta sin olagliga ockupationspolitik i strid med FN:s resolutioner. Ett krig leder till en världsordning där USA:s ställning som världspolis och supermakt med oinskränkta möjligheter att dominera världen förstärks.

Inte i vårt namn! Vilka är argumenten för ett krig? Saddam Hussein är en diktator – ja. Det är sant. Han är en av de värsta. Men det finns fler. Vilka fler diktatorer anser Carl B Hamilton ska bombas bort från jordens yta?

Vi vet inte än om Saddam Hussein har massförstörelsevapen, men han har haft det. Han har inte tvekat att använda dem, bland annat mot sin egen befolkning i Halabja. Då såg USA till att ett enhälligt fördömande mot Saddam Hussein inte kunde genomföras, för då var Saddam Hussein USA:s allierade i kriget mot Iran.

Det finns ännu inga bevis för att Irak har massförstörelsevapen i dag. Eller har den svenska regeringen andra informationer? Har ni de bevis som USA säger sig ha men vägrar offentliggöra?

Det finns också andra länder som har massförstörelsevapen. Ska Pakistan och Israel hotas med bomber om de inte avrustar? Vad säger Holger Gustafsson?

Man säger att Irak hotar sina grannar. Det har också varit sant. I dag är det få bedömare som ser Irak som ett direkt hot mot grannländerna. Eller har någon här någon annan information?

Det finns länder som inte bara hotar utan också ockuperar andra länders territorier. Israel genomdriver just nu den värsta ockupationspolitiken i historien mot FN:s resolutioner. Vilka medel vill ni ta till mot det israeliska förtrycket av Palestina?

Dessutom är USA den makt i världen som flest gånger har visat sig vara beredd att angripa andra länder med militär makt.

Irak har brutit mot FN:s resolutioner. Det är också sant. Den tvivelaktiga äran att leda tabellen över brott mot FN-resolutioner innehas av Israel. Ska Israel hotas med krig för att tvingas följa FN-beslut?

FN måste vara starkt. Men blir FN starkare om vi tillåter att FN används för USA:s geopolitiska och ekonomiska intressen?

Regeringen tilltror USA de allra bästa avsikter. Enligt vad Göran Persson sade i förrgår vill USA inte ha krig. Det motsägs av George Bush själv, men också av mängder av informationer om hur krigsförberedelser pågår.

*Aktuell debatt:
Situationen i Irak*

Göran Persson sade till och med i P1:s lördagsintervju i julas att ett stort men kort krig kan ha en väldigt positiv effekt. Nu säger utrikesministern: Krig vill vi absolut inte ha. Tar utrikesministern avstånd från statsministerns argumentation för krig?

Enligt George Bush är alla som inte är med USA i stället för Saddam Hussein. Bo Lundgren säger nästan exakt samma sak, men det är inte så förvånande. När det regnar i Washington faller Bo Lundgren upp paraplyet i Stockholm.

Men tyvärr är också Anna Lindh inne på samma linje. I helgen sade utrikesministern att protesterna mot kriget kan vara kontraproduktiva. I krigsmotståndet skulle man alltså se en ökad risk för krig. Det är en omvänd argumentation. Det är också en allvarlig anklagelse mot Frankrikes regering, mot Tysklands regering och mot alla de hundratusentals som går ut och demonstrerar för att rädda freden och möjligheterna till en demokratisk utveckling utan lemlästade barn, utan fler civila döda i Irak. Det är ett slag i ansiktet på alla oss som försöker göra vårt för att förhindra det krig som hökarna och krigshetsarna önskar.

Den svenska regeringen bör ta ställning. Sluta upp att vara passiva! Gör som hundratusentals andra, i USA bland andra Robert Altman, Noam Chomsky, Terry Gilliam, Susan Sarandon och Kurt Vonnegut. Gör som mängder av människor som bara besjålas av en tanke: Förhindra kriget! Inte ett krig i vårt namn!

Anf. 8 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Alltfler vill inte ha ett krig i Irak. Jag, och säkert många med mig, vill inte heller ha en diktator i Irak som förfogar över massförstörelsevapen. Vill vi inte det måste vi agera, och vi måste i första hand agera för att göra en fredlig lösning möjlig i en sådan situation.

Sverige har alltid arbetat för fred och säkerhet och hävdar FN:s betydelse för detta. Det måste självklart vara utgångspunkten också nu i Irak. Med hjälp av ett samlat EU har vi nu också möjligheter att balansera USA:s dominans. Ett självsvåldigt agerande från USA:s sida skulle allvarligt rubba FN:s auktoritet och få allvarliga konsekvenser för folkrätten.

FN-linjen måste gälla. Det kräver att vi påverkar opinionen både i EU och i världen så att det hörs och syns. Vi måste agera med fasthet och konsekvens och agera i linje med vår tradition.

Det är nu viktigt att vapeninspektörerna ges den tid de behöver för att kunna utföra sitt arbete. Ett nytt beslut i säkerhetsrådet ska krävas för en eventuell vapeninsats i Irak, om resultatet av vapeninspektörernas arbete skulle visa ett behov av en sådan. USA måste förmås att agera inom FN:s ram och kritiseras för varje agerande i annan riktning.

Detta är också, såvitt jag har uppfattat det, precis vad utrikesministern står här och säger. Jag delar till fullo allt hon säger i sitt anförande. Men varför säger inte statsministern det? Varför sade han inte det i partiledardebatten i onsdags, till exempel? I stället säger statsministern att ett snabbt krig i Irak skulle kunna vara att föredra. Dessutom skulle ett snabbt krig kunna vara bra för tillväxten. Ett sådant uttalande står fullständigt entydigt i motsats till strävandena om en fredlig lösning i Irak.

Jag måste tydligen konstatera att statsministern och utrikesministern är på väg åt var sitt håll. Och går man åt var sitt håll har man väldigt

svårt att komma framåt i samma riktning. Vill regeringen samlat undvika ett krig i Irak? Anser regeringen samlat att det krävs ett nytt FN-beslut för ett angrepp mot Irak, eller krävs det inte? Anser regeringen att bevisen i dag räcker för ett FN-beslut om ett angrepp, eller räcker de inte? Anser regeringen samlat att det är viktigt att klargöra för USA att de inte har ett svenskt stöd för ett agerande utanför FN:s ram?

Ingen annan än FN kan tolka folkrätten. Även om FN:s säkerhetsråd kommer till beslutet att en militär aktion mot Irak är nödvändig kan ingen annan än FN tolka folkrätten. Det går till exempel inte att säga: Blir det en fredlig lösning i Irak har FN tolkat folkrätten rätt, men blir det en lösning med en krigsinsats har FN tolkat folkrätten fel. Så går det inte att säga. Men det var precis vad Gudrun Schyman sade i partiledardebatten i onsdags. Det var det mest häpnadsväckande uttalande som jag hört uttalas från denna talarstol.

Ett sådant resonemang går inte ihop med att stärka FN:s roll och därmed inte med en lösning utan krig. Om det inte ytterst är FN som ska tolka folkrätten, vem är det då? Är det Gudrun Schyman själv? Är det Vänsterpartiets partistyrelse? Är det USA eller USA:s president?

Det här är att ställa sig på krigshetsarnas sida, Lars Ohly. Är det Lars Ohlys och Vänsterpartiets samlade uppfattning?

Det är nu angeläget att hitta en fredlig lösning i Irak. Pressen på regimen i Bagdad måste behållas för att förmå Saddam Hussein att samarbeta, öppna fullt ut för vapeninspektörerna och ställa upp på FN:s numera utökade krav och villkor.

Anf. 9 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Jag tycker att det har spretat väldigt mycket i den svenska debatten under de senaste månaderna. En del har vi hört säga nej till en militär aktion oavsett vad FN säger. Andra har i princip sagt ja till en militär aktion och nästan till att Sverige ska delta i den oavsett vad FN säger. Regeringen, både statsministern och jag, har hela tiden understrukt hur oerhört viktigt det är att vi till hundra procent sluter upp bakom FN. Lyssnar man noga på debatten här i dag tycker jag att vi kan se att vi trots meningsutbytet har ett väldigt starkt stöd för FN-linjen, och det är bra.

Den enda som möjligen avviker från detta är Lars Ohly. Där skulle jag gärna vilja ha klarlägganden av Lars Ohly. Inser inte Lars Ohly att det undergräver FN:s trovärdighet om man säger att FN aldrig får delta i en militär aktion och att FN aldrig i fallet Irak får använda möjligheten till en militär aktion? Inser inte Lars Ohly att det minskar FN:s trovärdighet i allmänhet och FN:s möjligheter i synnerhet att faktiskt lösa den här krisen utan en militär aktion, eftersom det minskar pressen på Saddam Hussein att samarbeta med vapeninspektörerna? Vem är det, Lars Ohly, som vinner om FN försvagas? Jo, det är den starkaste makten i världen, USA. Varför vill Lars Ohly försvaga FN så att han på det sättet stärker USA:s makt? Lars Ohly kritiserar ju USA så mycket.

Peter Eriksson sade att jag inte hade svarat på hans fråga. Då tror jag att Peter lyssnar dåligt. Hela mitt anförande handlade om vikten av att vi stöder FN, att vi ger vapeninspektörerna rätten att arbeta, att vi ger den tid de behöver och att det är säkerhetsrådet, inte ett enskilt land, som sedan måste fatta beslut. Peter Eriksson sade att han skäms över att Sve-

rige sitter på åskådarbänken. Resten av världen har upptäckt att vapeninspektörerna, det absolut viktigaste vi har just nu, faktiskt leds av en svensk. Det tycker jag att vi ska vara stolta över, inte skämmas över.

Jag tycker också att det är viktigt att Peter Eriksson och andra lyssnar, om man inte lyssnar på vad jag säger, ordentligt på vad Frankrike och Tyskland säger. De säger faktiskt inte samma sak. Tyskland har sagt att man under inga omständigheter kan tänka sig en militär aktion. Frankrike, som är ett land som under historien väldigt starkt har stött FN och markerat FN:s roll, säger att man naturligtvis inte vill ha ett krig – precis om ingen annan heller vill ha krig – men man vill inte undergräva FN:s trovärdighet och auktoritet genom att deklarera att FN aldrig får ta till en militär aktion. Det tycker jag är en klok linje. Det är alltså en stor skillnad mellan vad Tyskland respektive Frankrike i realiteten säger.

Avslutningsvis till Carl B Hamilton. Jag tycker inte att man i förväg ska säga att vi utesluter möjligheten för FN att ta till militära medel i slutändan om inget annat återstår och ingen möjlighet till framkomlig väg finns för vapeninspektörerna att fullgöra sitt arbete i Irak. På samma sätt tycker jag inte heller att man i förväg ska gå ut och deklarera att nu sätter vi i gång den militära aktionen och Sverige ska delta i en militär aktion, särskilt inte om man inte är väldigt tydlig på vem det är som fattar beslut om den militära aktionen. Det är också, tycker jag, farligt att på det sättet förutbestämma ett krig och Sveriges eventuella deltagande i ett krig.

Sammanfattningsvis, herr talman, tycker jag att jag ser ett bra stöd för FN-linjen, ett starkare stöd än vad jag har sett tidigare, och det tycker jag är ett viktigt resultat av dagens debatt.

Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag tycker att Anna Lindh nu blev tydligare än tidigare: Ett beslut måste fattas av säkerhetsrådet, inte av ett enskilt land. Även om inte vår utrikesminister öppet vill kritisera USA måste det rimligen vara det som är bakgrunden. Då är vi i grunden eniga om att FN:s resolution ska gälla.

Även om Vänstern inte riktigt ställer upp på den hållningen måste det vara det som är de enskilda ländernas enda skydd, det enda sätt att skapa en internationell rättsordning som vi har, och det måste Sverige arbeta för. Men det innebär också att vi har en skyldighet och en rätt att säga ifrån till dem som inte respekterar FN-systemet. När den amerikanska presidenten fnyser åt den internationella rättsordningen och visar på att det är helt andra saker som i grunden gäller när han fattar beslut om det ska bli ett krig eller inte måste Sverige säga ifrån. Där måste den svenska utrikesministern och den svenska statsministern reagera i stället för att huka sig och följa med, som Bo Lundgren gör. Bo Lundgren tar inte alls ställning för FN i det här läget. Han är mycket otydlig på frågan om USA fortfarande ska ha rätten att ensamt fatta beslutet. Det skulle jag vilja få ett klart besked om. Står Bo Lundgren på Lars Ohlys sida om att det inte är FN:s säkerhetsråd som ska ta det beslutet utan att USA ensamt kan ta det beslutet, eller står han på den amerikanska ledningens sida om att USA självt ska kunna besluta om ett krig i den här frågan? Det är en oerhört viktig fråga.

Frågan om Saddam Hussein är naturligtvis en oerhört allvarlig fråga. Det är en diktator som har fått härja i världen oerhört länge. Nu har han under det senaste decenniet varit begränsad i sin handlingsfrihet, och världen måste se till att han i framtiden kommer att fortsätta att vara det.

Men det handlar inte bara om Saddam Hussein. Det handlar också om hundratusentals andra, civila, oskyldiga människor. Vi måste också se till dem. Varje enskilt människoliv har ett värde. Klarar vi inte av att se till också de människorna tar vi inte frågan på fullt allvar. Vi måste därför se till att alla andra vägar är uttömda innan världen går till ett krig. Vi måste också respektera FN:s beslut om att det ska tas fram klara bevis för att Irak har massförstörelsevapen innan vi går till beslut i en så här tung fråga. Det får inte vara oklart den dag då bomberna börjar falla om Irak verkligen hade långtgående planer och hade dessa vapen som vi alla måste reagera mot.

Anf. 11 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Självklart är det här inte bara fråga om Saddam Hussein och hans regim, dem som finns nära och i regimen. Det handlar om hundratusentals människor. Men det handlar inte bara om de hundratusentals människor i Irak som skulle drabbas. Om Saddam Hussein vidhåller och utvecklar massförstörelsevapen är det ett hot mot freden långsiktigt som han är i dag. Det handlar om de hundratusentals, kanske miljontals, människor i världen som i framtiden skulle kunna drabbas om Saddam Hussein får tillgång till massförstörelsevapen. Det är det debatten handlar om – att undvika det fullkomligt förödande som kan bli effekten om denne galne man kan få del av och utveckla kärnvapen, kemiska stridsmedel, biologiska stridsmedel. Det är detta som är problemet.

Det är inte heller något nytt problem, detta har ju pågått i tolv år. I tolv år har FN haft upprepade resolutioner. Det är inte nu någonting speciellt har hänt mer än att man har lyckats få till stånd en resolution i FN:s säkerhetsråd som är enigt och där man har tröttnat på detta.

Den resolutionen slår också fast att det inte är så att man ska ta fram bevis som visar att Irak har det ena eller det andra, utan – som utrikesministern sade – det är Irak som ska visa att man inte disponerar dessa vapen och att man har vidtagit de åtgärder som FN tidigare har krävt. Det är självklart att jag står helt och fullt bakom resolution 1441, som jag redovisade för i mitt anförande.

Sedan vill jag säga till Lars Ohly att paraplyhistorien är lite feluppfattad. Det handlar nämligen om den gamle kommunisten Sven Lindrot som på frågan om varför han kom till riksdagen med paraplyet uppfällt i strålande solsken svarade: Jo, det regnar i Moskva.

Det är så historien egentligen är, Lars Ohly. Personligen funderar jag inte ens över om det regnar i Washington, men jag är mycket orolig för mina barn om vi inte kommer till rätta med den galna regimen i Bagdad.

Anf. 12 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Efter att ha lyssnat till Lars Ohly inser man att Saddam Hussein ju kan spara pengar. Han behöver ingen ambassadör i Sverige. Han har Lars Ohly.

Lars Ohly frågade också vilka andra diktatorer som skulle elimineras. Till att börja med är Irak och Saddam Hussein unikt genom att man har angripit sina grannar och sitt eget folk. Det är det ena.

Det andra är att av de FN-resolutioner som Lars Ohly behandlar som ungefär likadana är de första bindande – det är de som gäller Irak – medan de andra är rekommendationer som gäller till exempel konflikten mellan palestinierna och Israel. Det är olika FN-regler, och FN följer sina egna regler.

Sedan till Anna Lindh: Jag tycker att man ska tala om vad det blir för konsekvenser om FN skulle fatta ett beslut om att man ska bilda en koalition för att med militära medel eliminera massförstörelsevapnen. Där har Sverige en roll att spela. Jag tycker inte att man ska ha någon beröringsångest för att tala om de praktiska konsekvenserna för Sverige.

Jag tycker också att vi ska tala om vad världssamfundet har för roll efteråt om ett sådant anfall skulle utlösas. Man ska hjälpa till med att återställa och bygga upp Irak efter ett eventuellt angrepp.

Till slut: Det figurerar ibland ett argument om att ett angrepp på Irak på något sätt skulle pigga upp konjunkturen. Jag vill bara säga att det är en fullständigt stollig idé.

Anf. 13 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Man kan fråga sig hur stora brott mot mänskligheten som en regim ska behöva begå för att den svenska vänstern ska vara med och dra åt tumskruvorna på en sådan diktator.

Vi vill ge allt stöd till FN. De demonstrationer som vi ser från Vänstern i dag innebär i dagsläget enbart ett stöd åt Saddam, slaktaren i Bagdad.

Tyska utrikessignaler från de gröna i EU är inte helt oväntade. Däremot är vi nog många som är förvånade över det som har kommit från Frankrike. Vi har ändå lärt oss att Chirac kan ändra sig. Det är viktigt – och det riktar jag till utrikesministern – att vi gör allt för att hålla ihop EU i den här situationen så att vi gemensamt kan agera tillsammans med världssamfundet.

Vi måste agera tillsammans med världssamfundet. I går var utrikesministrarna i Iraks grannländer samlade. Ett enigt budskap till Saddam var att han skulle samarbeta med världssamfundet. Då ska man i den svenska vänstern inte gå åt ett annat håll.

Att stoppa Saddam är det verkliga steget mot en fredligare värld. Och det är ett politiskt ansvar att inte bara se en vecka framåt i en sådan här problematik. Saddam underblåser dagligen och veckoligen brasan när det gäller farligaste konflikten i Mellanöstern.

Anf. 14 LARS OHLY (v):

Herr talman! Ingen av mina meddebattörer väljer att svara på de frågor som jag ställde. Låt mig då avvika från den trenden. Jag ska svara på de frågor som ställdes till mig.

Utrikesministern frågade: Inser Lars Ohly inte att det minskar trovärdigheten om FN aldrig får tillgripa våld? Jo, självklart. Jag har aldrig sagt att FN aldrig får tillgripa våld. Men är det rätt att i dag hota Irak med krig? Svara på den frågan, utrikesministern! Är detta rätt?

Agne Hansson säger att det är häpnadsväckande att säga att folkrätten bara gäller om rätt beslut fattas av FN:s säkerhet. Självklart skulle det vara häpnadsväckande. Om FN fattar ett beslut om krig har det folkrättslig grund. Men är det rätt, Agne Hansson, att i dag hota Irak med krig? Skulle du som svensk representant i FN:s säkerhetsråd säga ja till det? Anser du att Sverige som medlem i generalförsamlingen i dag ska hota med krig?

Peter Eriksson säger att Lars Ohly anser att USA ensamt ska få fatta beslut om krig. Ta ur öronpropparna, Peter Eriksson! Ingen har sagt någonting sådant här i denna talarstol. Du ska läsa protokollet så får du se att det var exakt det du sade. Det visar sig i dagens debatt att det bara finns ett parti som står emot krigshetsarna i Washington.

Vilka fler är det som ska hotas med krig? Alla andra debattörer i denna debatt anser tydligen att det är rätt att hota Irak med krig. Ska Pakistan hotas med krig? Ska Saudiarabien hotas med krig? Ska Nordkorea hotas med krig? Ska Israel hotas med krig?

Bo Lundgren visar med sin replik att han är precis lika dogmatisk i sin USA-vänlighet som Sven Lindrot var i sin Sovjetvänlighet. Det är avslöjande.

Slutligen, Holger Gustafsson: Du säger det värsta som har sagts i denna debatt: Demonstrationerna är ett stöd för slaktaren i Bagdad. Så uttryckte du dig. Jag har aldrig sett Holger Gustafsson på ett enda möte med exilirakier. Jag har aldrig sett Kristdemokraterna representerade i solidaritetsrörelsen för Iraks folk och för demokrati i Irak. Det är verkligen skamligt att säga så i riksdagens talarstol.

Anf. 15 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tycker att den här debatten har gett några viktiga besked. Både statsministern och utrikesministern är tillsammans med mig och de flesta andra debattörer beredda att stödja FN-linjen. Lars Ohly mäter ut sig. Han vill inte sätta press på regimen i Bagdad. Det är rätt, Lars Ohly, att sätta press på regimen i Bagdad genom att använda krigshotet. Det måste finnas där som ett hot. Om man negligerar det blir det inget tryck.

Debatten har inte visat om man från regeringen är beredd att komma fram till en fredlig lösning som en förstahandsåtgärd. Det är också viktigt att ge USA besked om vilket stöd man inte har från Sverige för ett eget agerande.

De fredliga lösningarna utan konflikter är ju viktiga i alla sammanhang. Man kan jämföra med Nordkorea. Vad är det som motiverar en lösning med vapen i Irak medan det inte finns något som motiverar det i Nordkorea?

Det långsiktiga målet nu måste emellertid vara att stödja en process som öppnar samhället, stärker demokratin och ställer diktaturregimerna inför rätta och förpassar dem i exil? Det är det bästa sättet att hitta en lösning som gagnar ländernas utveckling och att undvika att människoliv spills i onödan.

Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Först till Lars Ohly: Om man utesluter krig minskar man pressen på Irak att samarbeta med vapeninspektörerna. Man minskar också FN:s styrka och trovärdighet. Vilka gynnas av det?

Holger Gustafsson tar upp EU-länderna och talar om EU-samordningen. EU:s utrikesministrar ska träffas på måndag. Jag ska vara ärlig och säga att det har varit svårt att få en total enighet mellan EU-länderna kring Irakpolitiken. Men vi har haft en enighet i en grundfråga, nämligen att FN:s säkerhetsråd är viktigt och att processen ska föras i FN:s säkerhetsråd. Sedan har det spretat lite mellan Storbritannien och Tyskland, för att nämna ett par exempel.

Vi hoppas naturligtvis från svensk sida att vi ska kunna få en uppslutning i hela EU-kretsen om att vi till att börja med ska ge vapeninspektörerna all den tid de behöver för att arbeta. Vi ska ge dem allt stöd för att de ska kunna fullgöra sin uppgift och därmed få bort massförstörelsevapnen från Irak. De behöver tid för att klara sitt uppdrag. Sedan är det säkerhetsrådet och inget enskilt land som ska fatta beslut om vad säkerhetsrådet ska göra när man får vapeninspektörernas rapport. Vi hoppas att vi ska kunna uppnå enighet kring detta.

Men det finns ett annat område där jag tror att vi behöver fortsätta att arbeta kraftfullare från EU:s sida, och det är i kampen mot massförstörelsevapen generellt, för massförstörelsevapen är ett stort hot runtom i världen. Vi har sett ett exempel på ett land som använder massförstörelsevapen, kemiska vapen, och det är Irak. Men arbetet på att få bort biologiska kemiska kärnvapen måste fortsätta. Sverige har länge haft det som en av sina främsta utrikespolitiska prioriteringar. Vi hoppas att vi ska kunna få en bred europeisk enighet och ett brett samarbete så att vi också kan förstärka det arbetet globalt.

Slutligen vill jag säga till Carl B Hamilton att likaväl som vi ska följa FN:s beslut är det viktigt att vi följer FN när det gäller förberedelser. Att utan att FN har bett oss påbörja förberedelser för ett krig är också att avvika från FN-linjen. Det är viktigt att vi följer FN både när det gäller FN:s förberedelser och så småningom också när det gäller FN:s beslut.

Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! De flesta här i dag talar för ett stöd till FN-resolutionen. Jag tycker att det är bra. Men det är också så, och det vet vi allihop, att i dag finns det ingenting som talar för ett beslut om krig. Där har Tyskland och Frankrike på ett mycket bra sätt agerat mot den amerikanska självvåldiga inställningen att själva gå före och besluta om ett krig, även om vapeninspektörerna inte kommer fram till att det behövs eller om FN inte fattar ett sådant beslut.

Jag tycker att också Sverige tydligare borde kunna ta ställning för den tysk-franska linjen, som innebär att USA inte får gå ensamt, och öppet kritisera den amerikanska hållningen att ensamma fatta ett sådant här beslut. Det är där som Ohly har ett problem. Om man inte sluter upp bakom FN-resolutionen och vad den innebär, ger man i princip och i praktiken USA större möjlighet att agera självständigt. Om världen inte sluter upp bakom FN-systemet, ger man USA större möjligheter att själva fatta beslut. Jag tycker att det är synd att Lars Ohly inte förstår att det faktiskt fungerar på det sättet.

Slut upp bakom den internationella kritiken, som handlar om USA:s försök att utifrån sina egna utrikespolitiska mål starta kriget! Det är bara om FN anser att Irak hotar omvärlden med massförstörelsevapen som det kan bli möjligt med ett sådant beslut.

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Aktuell debatt:
Situationen i Irak*

Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Först till Peter Eriksson: Jag tror att jag tre gånger i den här debatten har sagt att USA inte har rätt att självt fatta beslut, utan att det bara är säkerhetsrådet som har rätt att göra det.

Återigen är det också viktigt att komma ihåg vad Frankrike har sagt. Man har sagt, precis som vi har gjort, att man i första hand självklart vill undvika ett krig men att man heller inte vill utesluta vad FN:s säkerhetsråd måste fatta beslut om. Det var också därför som Frankrike från början drev igenom att det inte får räcka med en resolution, utan FN:s säkerhetsråd måste komma tillbaka och fatta beslut.

Sverige har alltid, under kalla krigets tid likaväl som i vår tid, stått på folkrättens och FN:s sida. Jag tycker att det är väldigt skönt, herr talman, att se att den politiken har ett starkt stöd i Sveriges riksdag.

Ska man avsluta med en, som jag tror, väldigt enig önskan från Sveriges riksdag, är det att vi i dag gemensamt ger ett starkt stöd till vapeninspektörerna och ett starkt stöd till Hans Blix och att vi är stolta över det arbete som han nu utför för FN.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Utökning av antalet suppleanter i trafikutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i trafikutskottet skulle utökas från 23 till 24.

Kammaren medgav denna utökning.

3 § Val av extra suppleant i trafikutskottet

Företogs val av extra suppleant i trafikutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i trafikutskottet

Ewa Larsson (mp)

4 § Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp under Mikael Dambergs föräldraledighet anmält hans ersättare Mariam Osman Sherifay som suppleant i försvarsutskottet och utbildningsutskottet.

Talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp under Hans Backmans föräldraledighet anmält hans ersättare Lena Ödeen som suppleant i kulturutskottet och näringsutskottet.

Talmannen förklarade vald under tiden den 24 januari–28 februari till

suppleant i försvarsutskottet
Mariam Osman Sherifay (s)

suppleant i utbildningsutskottet
Mariam Osman Sherifay (s)

Talmannen förklarade vald under tiden den 24 januari–28 mars till

suppleant i kulturutskottet
Lena Ödeen (fp)

suppleant i näringsutskottet
Lena Ödeen (fp)

5 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att på begäran av Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om polisens situation anordnas med anledning av Göteborgskommissionens rapport *onsdagen den 5 februari kl. 9.00*.

Från regeringen skulle justitieminister Thomas Bodström delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt om polisens prekära situation

Göteborgskommitténs rapport som presenterades tisdagen den 14 januari bekräftar andra berättelser om att det finns stora problem av strukturell karaktär inom den svenska polisen. Det gäller ledarskap, ekonomistyrning, utbildning, utrustning, operativa ledningsfunktioner, taktik, kommunikationsmedel samt samordning vid större insatser av mer nationell karaktär.

Dessa av kommittén på pränt satta svårigheterna leder till praktiska kvalitets- och effektivitetsproblem i den polisiära verksamheten. Uppenbart handlar det således inte bara om vilka ekonomiska ramar riksdagen sätter för utgiftsområdet utan om hur de anslagna medlen faktiskt förvaltas.

Inom Rikspolisstyrelsen finns långtgående tankar om ett stort centraliseringsprojekt, nationell polis, som i flera delar kan effektivisera och förbättra dagens verksamhet vid våra 21 polismyndigheter. Risken är dock att den operativa ledningen över länsverksamheten kommer att försvagas om projektet genomförs vad t.ex. avser sammanslagna kom-

munikationscentraler. Detta ger i så fall direkt effekt i form av sämre förutsättningar för brottsbekämpningen.

Svensk polis har nyligen genomlidit ett mindre lyckat genomförande av närpolisprojektet som till stora delar redan har reviderats i grunden. Nu vill man alltså reformera i andra änden av polismyndigheterna. Detta leder till stor oro tillsammans med det faktum att de ekonomiska planeringsförutsättningarna är ytterst svåra vid ett flertal polismyndigheter i landet.

Tankar om massjukskrivning har omvandlats till en protest där poliser i Dalarna, Värmland, Örebro, Västmanland, Jämtland och Uppsala väljer att arbeta gratis för att medborgarna skall få upp ögonen för den svåra arbetssituationen.

Polisens nu uppenbara ledningskris får dagligen effekt för brottsoffer, nuvarande och framtida. Fler brott riskerar att begås, färre att klaras upp.

Med anledning av detta är det viktigt att riksdagen öppnar för en riksdagsdebatt om den aktuella frågan om polisens prekära situation hos den institution som ytterst ansvarar för ett fungerande rättsväsende i medborgarnas tjänst.

Med vänlig hälsning

Bo Könberg

Prot. 2002/03:46

24 januari

---

6 § Svar på interpellation 2002/03:116 om bromsmediciner vid demens

*Svar på
interpellationer*

Anf. 19 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Cristina Husmark Pehrsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att de patienter med Alzheimers sjukdom som möter behandlingskriterierna också får tillgång till så kallade bromsmediciner.

Cristina Husmark Pehrsson anger i sin interpellation att det bland annat som en följd av tidsbrist i primärvården och hos specialiteterna för demensvård inte görs tillräckligt många demensutredningar. Detta leder till att många patienter inte blir diagnostiserade för Alzheimers demens eller att de blir diagnostiserade först efter det att det är för sent att sätta in läkemedelsbehandling.

Inledningsvis vill jag klargöra att regeringen är väl medveten om problematiken kring vård och behandling av demenssjuka och anser att det är av största vikt att alla patienter får tillgång till rätt behandling. För att kunna möta de drabbade och familjernas behov krävs både utbildad personal och stöd i olika former.

Sedan 1980-talet har antalet personer med demens ökat, främst beroende på att de äldre har blivit fler. Det är dock viktigt att klargöra att demenssjukdom även kan drabba människor som befinner sig mitt i livet. Läkemedel är i dag den dominerande medicinska behandlingsformen för äldre. De som är 80 år och äldre utgör i dag drygt 5 % av befolkningen men konsumerar ca 19 % av alla läkemedel. Rapporter från bland annat läkemedelsgenomgångar visar i dag att äldre på sjukhem har så mycket som tio preparat i genomsnitt och att en omfattande läkemedelsanvändning också förekommer bland äldre som bor hemma. Läkemedelskonsumtionen bland äldre innebär att denna patientgrupp utsätts för en ökad

risk för olika typer av läkemedelsproblem exempelvis i form av biverkningar eller interaktion mellan olika läkemedel.

Medel vid demenssjukdomar utgör i dagsläget en liten del av de läkemedel som förskrivs till äldre. Socialstyrelsen har i en rapport uppskattat att cirka var tionde patient i åldersgruppen 80-plus med Alzheimers demens blir behandlad med läkemedel mot demens. Man bör då beakta att det sannolikt är en betydande andel i denna ålderskategori som har svår Alzheimers demens och därför inte kan komma ifråga för behandling eftersom de läkemedel som finns i dag endast är godkända för behandling av mild till måttlig Alzheimers demens. Därtill kan en stor andel ha andra sjukdomar som behandlas med läkemedel som ej bör kombineras med läkemedlen mot demens.

Komplexiteten i problematiken kring demenssjukdomar har bland annat medfört att regeringen under senare år har genomfört ett flertal satsningar för att utveckla vårdens och omsorgens innehåll och kvalitet, bland annat inom ramen för de nationella handlingsplanerna för äldrepolitiken och hälso- och sjukvården. Parallellt med detta utvecklingsarbete finns dock ytterligare behov av insatser.

Regeringen har därför tillsatt en arbetsgrupp med sakkunniga och anhöriga med uppdrag att kartlägga förhållandena i samhället för personer med demenssjukdom och deras anhöriga. I arbetsgruppens uppdrag formuleras ett antal punkter som specifikt ska analyseras, bland annat tillgängligheten till utredning, diagnos och medicinsk behandling samt utbildning och kvalitetsutveckling. Arbetsgruppen ska identifiera utvecklingsområden utifrån ett helhetsperspektiv samt föreslå möjliga åtgärder. Vidare kan jag informera om att Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) för närvarande genomför en systematisk kunskapsöversyn avseende demenssjukdomar i vidare bemärkelse. Sammanställningen ska omfatta förekomst av demens, riskfaktorer för utveckling av demenssjukdom, utredningar av demens, behandlingar av demens, genetiska möjligheter, etiska överväganden och kostnader för demens.

För att säkerställa att patienter får tillgång till bromsmediciner är tillgängligheten till utredning och diagnos avgörande. Regeringen vill därför återigen framhålla den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården och satsningen på att öka tillgängligheten till hälso- och sjukvården med primärvården som bas. En ökad tillgång till läkare, fler platser och bättre standard i äldreboenden samt bättre stöd till anhöriga utgör prioriterade områden för att trygga en god vård och omsorg för de demenssjuka.

Anf. 20 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag tackar socialministern så mycket för svaret. Frågan gällde vilka åtgärder som ministern ämnar vidta för att säkerställa att patienter med Alzheimers sjukdom får tillgång till bromsmediciner. Jag tyckte tyvärr inte att jag kunde läsa ut några sådana lösningar av svaret. Visserligen inser socialministern, och skriver i svaret, att man är väl medveten om problemen och att det kommer att krävas utbildad personal och stöd i olika former. Men åtgärderna lyser med sin frånvaro.

Socialministern skriver att man redan har utvecklat vården och kvaliteten. Med all respekt för denna arbetsgrupp och deras arbete tycker jag

inte att det verkar som att det är något som kommer att ge effekt ännu på ett tag. Så något svar på frågan fick jag inte.

Frågan gällde alltså hur vi ska säkerställa rätten till diagnos och rätten till bromsmediciner. Medicinerna finns. Receptblocken finns. Pennorna finns. Men finns kompetensen ute i vården? Där måste svaret tyvärr bli nej.

Bakgrunden till min fråga, socialministern, är att i dag får uppskattningsvis bara en tredjedel av alla dementa, alla som i dag har demenssjukdomen Alzheimers i tidigt stadium, rätt och möjlighet att ta del av den här medicinen. Det betyder att två tredjedelar, eller uppskattningsvis ca 40 000 personer, i detta tidiga stadium inte får möjlighet till denna behandling.

Läkemedelsverket, som socialministern inte nämner i sitt svar, har faktiskt gjort en utvärdering av de här bromsmedicinerna. I deras rapporter framgår också vilka behandlingsrekommendationer man har gjort. Man skriver: "Alzheimers sjukdom är den vanligaste orsaken till kognitiv störning." Med det menas brister vad gäller minne, uppmärksamhet, uppfattningsförmåga, tänkande, förståelse och så vidare. En behandling med acetylkolinesterashämmare är indicerad, det vill säga när det finns skäl till den, "vid mild och måttlig sjuksgrad".

Man skriver vidare: "Stabilisering av den kognitiva funktionsförmågan talar för en positiv behandlingseffekt." Socialministern skriver alltså i svaret ingenting om de 40 000 som man i dag beräknar att denna behandling skulle ha en god effekt på.

Läkemedelsverket skriver samtidigt att samtliga tre preparat, dem som man har följt upp, har visat positiv effekt. Klinisk erfarenhet visar att de patienter som får denna behandling "ofta uppvisar en förbättring av initiativförmåga, social närvarokänsla och uppmärksamhet". Man har gjort jämförelser med placebo, det vill säga sockerpiller.

En kunskapssammanställning ska komma från SBU. Som socialministern sade har de ett vidare synsätt när det gäller demenssjukdomar. Jag kan beklaga att denna utredning inte redan har kommit. Hade socialministern och regeringen följt Moderaternas förslag om att ge SBU ytterligare 10 miljoner kronor för sin forskning hade den kanske varit framme redan nu.

Min fråga till socialministern är: Litar inte socialministern på Läkemedelsverkets rekommendationer när de skriver att effekterna för behandling av mild Alzheimers sjukdom eller demens är positiva?

Anf. 21 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag tycker uppriktigt sagt att jag gav svar på precis den fråga som Cristina Husmark Pehrsson ställde, nämligen vilka åtgärder vi vidtar. Det är två åtgärder. Den ena åtgärden är tillsättandet av den arbetsgrupp kring demens som nu arbetar och som också, det är viktigt, ser över möjligheten att få en diagnos och tillgången till behandling. Det är en av de stora frågorna när det gäller vår möjlighet att möta och förhindra utvecklingen av demens. Den andra åtgärden är just att SBU gör denna studie och att vi därmed får ett mycket bättre stöd för sjukvårdens insatser.

Till skillnad från Cristina Husmark Pehrsson har jag ingen egen erfarenhet av arbete i sjukvården, men jag har förstått av alla som arbetar

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

med det här att det är en mycket komplex situation. Problemet är ju att när man ska göra diagnosen på ett tidigt stadium, då läkemedlen kan ha verkan, kan det också vara väldigt svårt att fastställa vilken form av demens det handlar om och i vilken grad dessa tre tillgängliga läkemedel faktiskt fungerar.

Så det är inte bara en fråga om bristande resurser eller bristande vilja hos sjukvården att utnyttja tillgången till dessa läkemedel utan det finns också, som vi har förstått, en svårighet att fastställa diagnosen och att hitta rätt metoder för detta. Därför kommer med all sannolikhet SBU:s utredning att vara ett gott stöd för sjukvården tillsammans med det program som nu utvecklas av arbetsgruppen.

Jag är alldeles övertygad om att dessa båda utredningar, framför allt arbetsgruppens utredning, måste leda fram till mycket distinkta beslut i sjukvårdsorganisationen om hur man ska möta den nya kunskapen och hur man ska jobba för att erbjuda alla möjligheten till en diagnos. Vi kan inte vara nöjda förrän den dag då alla 130 000 som har demenssjukdom faktiskt får en diagnos och åtminstone de anhöriga får besked om i vilken mån det är möjligt att använda de mediciner som nu är tillgängliga.

Anf. 22 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Socialministern och jag är överens åtminstone när det gäller bristande kompetens inom vården.

Ingvar Karlsson, docent och överläkare på Minnesmottagningen i Mölndal, hävdar bestämt att dementa har rätt till medicinsk behandling. Han är väldigt kritisk till att det skrivs ut så lite bromsmediciner som det görs i dag. Han uttalar sig i Göteborgs-Posten den 8 december förra året: ”Läkare ger gärna de dementa mediciner som påverkar intellekt, känsloliv och rörelseförmåga negativt, alltså lugnande mediciner. Men vi tvekar att ge mediciner som förbättrar de dementas möjligheter.”

Verksamhetschefen och distriktsläkaren Jan Carlsson från Borås säger i samma artikel: ”Visst kan jag tänka mig platser i Västsverige där de dementa är nerdrogade bara för att läkaren inte har kontinuerlig rond eller saknar intresse för äldrepsykiatri”. Han fortsätter med att tala om kompetensen i vården och säger bland annat att sköterskornas kompetens är nyckeln i vården.

Socialministern säger i sitt svar till mig att vi behöver fler platser inom särskilda boenden. Då instämmer jag i Ingvar Karlssons kommentar till frågan om fler platser. Det gäller ju att undersöka varför det behövs fler platser. Frågan måste ställas. Handlar det om en plats i ett särskilt boende bara därför att dementa inte har kunnat få en riktig medicin i tid? Då är inte fler platser i vården en bra lösning. Då hade kanske fler kunnat bo kvar hemma och klara sig själva längre.

Läkemedelsverket konstaterar också att tillgängliga studier visar att denna behandling är kostnadsbesparande. Sammanlagt kostar demensvården i dag ungefär 40 miljarder kronor per år. En plats i ett särskilt boende kostar 400 000–500 000 kr. Ett års medicin för en demenssjuk i ett tidigt stadium kostar 10 000 kr per år.

Socialministern! Jag och moderaterna anser att läkemedlen ska vara statligt finansierade. I dag styr faktiskt pengarna inom vården. Vad som skrivs ut på en klinik eller vårdcentral belastar budgetarna där. Man ser i sina budgetar inga positiva effekter av till exempel en behandling. Om

man exempelvis skulle skriva ut ett nytt bra men dyrt läkemedel för en demenssjuk på en vårdcentral blir det ju en besparing för kommunen – man kan nämligen vänta med eventuella insatser. Vi måste se en koppling däremellan. Det får inte finnas misstanke om att en vårdcentral på något sätt ser ett dyrt läkemedel enbart som en kostnad. Man måste se en total samhällelig effekt. Det kallas för hälsoekonomi. Jag menar, socialministern, att en kostnad faktiskt kan vara en besparing, samhällsekonomiskt, men också för människor och skattebetalare.

Jag ställer mig frågan: Varför får så få en demensutredning som de skulle behöva? Varför får så många fel diagnos i dag? Varför får så få chansen till bromsmedicin i tid? Det handlar om ekonomiska styrsystem – vi kan inte komma ifrån det helt och hållet – men det handlar i synnerhet om bristande kompetens i vården. Håller socialministern med mig?

Anf. 23 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Det finns ett litet problem i Cristina Husmark Pehrssons hållning när det gäller bromsmedicinerna. Det finns ännu inget läkemedel som förhindrar eller botar demens. Det är viktigt att påpeka. Vi talar om bromsmediciner som för lindrig eller måttlig demens kan hindra en del av utvecklingen.

Vi ska inte förstå oss eller skapa ett intryck av att vi har funnit lösningen på demenssjukdomen och att det finns läkemedel som skulle lösa alla problem och som inte förskrivs. Det handlar om bromsmediciner som för viss demens – Alzheimers demens – i vissa stadier kan leda till en förbättring. Det är vad Läkemedelsverket har talat om.

Att dessa mediciner inte förskrivs i tillräcklig utsträckning är uppenbart en sanning. Men det är också komplicerat. Vi vet om att de som är över 80 år har i snitt tio läkemedel förskrivna. Det kan knappast bero på omsorg om ekonomin. Den totala förskrivningen av bromsmediciner mot demens kostar det svenska samhället 80 miljoner kronor, att jämföra med de 40 000 miljoner kronor, som äldreomsorgen kostar. Det handlar helt enkelt – och det tror jag vi är överens om – om bristande kunskap om hur man ska hantera bromsmedicinerna och om vilka relationer bromsmedicinerna har till andra mediciner som man har förskrivit.

Jag kan dela Cristina Husmark Pehrssons farhåga att man vid förskrivning av läkemedel har prioriterat andra sjukdomar och möjligheten att förskriva andra läkemedel framför att förskriva bromsmediciner. Det kan skapa just den bild som Cristina Husmark Pehrsson pekar på: Man förskriver läkemedel som underlättar vården och omsorgen om de äldre på ett annat sätt än man förskriver bromsmediciner. Just när det gäller detta ska nu SBU:s redovisning kunna ge ett stöd för sjukvården att agera på ett annat sätt, tillsammans med den arbetsgrupp som jobbar med demensvården och samhällets bemötande av demens som jag tidigare har redogjort för. Jag tror att vi ganska snabbt kommer till en bättre ordning i fråga om hanteringen av bromsmediciner.

Anf. 24 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag vill bara skicka med en önskan och en innerlig tanke om att något händer väldigt snart. Även om det, som socialministern säger, är få som skulle ha nytta av de här medicinerna – vilket motsägs

av bland andra docent Ingvar Karlsson – hoppas jag att de ska få medicinerna väldigt fort.

Avslutningsvis skulle jag vilja ta mig friheten att skicka med socialministern några goda råd och tankar som skulle kunna underlätta:

För det första: Ompröva den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvård! Primärvården måste uppvärderas. Fler specialister måste komma till. Äldrepsykiatriker och geriatriker måste tillföras primärvården för att demenssjuka ska få diagnos, och kanske inte fel diagnos.

För det andra: Uppmuntra de kommuner som inte har en demenssköterska och säg att det är viktigt! Uppmuntra de kommuner som ännu inte har samverkansavtal. Hälften av landets kommuner har inte sådana samverkansavtal med läkare. Uppmana dem att teckna sådana avtal. Det är väldigt viktigt. Vi har tjatat om detta sedan ädelreformen föddes.

För det tredje: Säg ja till högre kvalitet! Återkom snarast, socialministern, med förslag som möjliggör för de 6 000 sköterskor som i dag arbetar inom äldreomsorgen att få fortbildning inom farmakologi och sjukdomslära!

För det fjärde: Samverkanspropositionen i all ära, men lösningen på samverkansproblemen ligger inte i antalet politiker. Det handlar om fältarbete. Lyssna på personalen!

För det femte: Ge SBU mer resurser, så att de kan göra snabbare och bättre utredningar!

För det sjätte: Uppmana landstingen att skicka in läkemedelsnotorna till staten! Dagens utsmetande av pengar till läkemedel är av ondo. Några får mer. Andra får mindre. Patienter kommer i kläm.

Hade jag varit socialministern hade jag tagit till mig en del av dessa goda råd. Det hade underlättat för de demenssjuka att få en bättre vård och en vård i tid.

Anf. 25 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag tror att de flesta av dessa råd är alldeles utmärkta. Det är just det vi arbetar med.

Enligt handlingsplanen för sjukvården är äldreomsorgen ett av de fyra prioriterade områdena. Det gäller för landstingen och för kommunerna att leva upp till det som handlingsplanen talar om. Socialstyrelsen har i uppgift att följa vad som nu sker och kommer redan i sommar med den första rapporten om hur handlingsplanerna ser ut. Det ska bli spännande att se.

Vi har aviserat att vi ska se över ädelreformen för att se i vilken mån kommuner och landsting har levt upp till intentionerna bakom ädelreformen, som i många avseenden var mycket positiva.

När det gäller samverkan handlar det om möjligheten att skapa gemensamma nämnder för att de som arbetar i professionen ska ha bättre möjlighet att samverka. Det är inga svårigheter för politiker att samarbeta, men vi ska ha samarbete i en gemensam nämnd för att se till att de som arbetar i verksamheten ska ha lättare att nå varandra.

Det är bara på en punkt som jag inte accepterar Cristina Husmark Pehrssons tanke, och det gäller läkemedel. Jag tror att det är viktigt att vi gör precis tvärtom och ser till att ansvaret för förskrivna läkemedel ligger hos sjukvårdshuvudmännen tydligare än i dag, så att man faktiskt kan

välja mellan olika terapier. Läkemedelsförskrivning är en terapi. Den ska mötas och jämföras med andra terapier. Dessa beslut kan faktiskt bara fattas i sjukvården. Därför är det viktigt att sjukvårdshuvudmännen har det huvudsakliga ansvaret. Staten ska garantera att de kan leva upp till det ansvaret, men staten ska inte ta över ansvaret för finansieringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

7 § Svar på interpellationerna 2002/03:80 om ansvaret för offren för trafficking och 81 om tillfälliga uppehållstillstånd

Anf. 26 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat justitieminister Thomas Bodström om det övergripande ansvaret för kvinnor och flickor som har utsatts för människohandel. Inger René har frågat justitieministern om tillfälliga uppehållstillstånd till offer för människohandel för att bistå i utredningar samt vilka åtgärder han avser att vidta för att offer för människohandel ska kunna garanteras ett säkert återvändande och anpassas till ett värdigt liv i sina hemländer.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna. Jag har valt att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Herr talman! Människohandel är slaveri i vår tid. Det fruktansvärda livsödet som bland annat skildras i Lukas Moodyssons film ska inte behöva drabba någon människa, inte i vårt land och inte i något annat land.

Det är tyvärr först under det senaste decenniet som människohandeln har uppmärksamats i Sverige. Polisen arbetar nu aktivt med problemet, och polisens kompetens och resurser på området har förstärkts. För att förbättra brottsutredningar kring människohandel har också åklagare utbildats.

Offren för människohandel har rätt till upprättelse. Förövarna ska bestraffas. Precis som interpellanterna påvisat kräver detta att offren har möjlighet att medverka i brottsutredningar. Framför allt handlar det om att skydda dem och deras familjer från repressalier. För att våga vittna behöver de också en trygg bostad, liksom socialt och psykologiskt stöd.

Regeringen gav redan i november 2001 den så kallade Anhörigkommittén i uppdrag att utreda hur vi kan ge offren för människohandel rättsligt och annat stöd så att de kan bistå i utredningar. I augusti 2002 föreslog Anhörigkommittén i sitt slutbetänkande att ett tillfälligt uppehållstillstånd ska kunna ges till ett offer för människohandel, för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras. Kommittén föreslår att offret ska ha rätt till samma hälso- och sjukvård som asylsökande. Den konstaterade att den kommun där offret vistas har ansvar för annat stöd enligt socialtjänstlagen. Kommittén föreslår också att staten bör ersätta kommuner och landsting för deras kostnader. Förslagen remissbehandlades under hösten 2002. Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Min ambition är att så snart som möjligt kunna lägga fram ett lagförslag som stärker skyddet för offren. Det kommer att förbättra möjligheterna att lagföra den här typen av brott. Det är också viktigt att det finns

en tydlig ansvarsfördelning mellan olika myndigheter när det gäller att hjälpa offren med boende, socialt och psykologiskt stöd.

Herr talman! Människohandel är ett gränsöverskridande brott, som måste bekämpas på både nationell, regional och global nivå. Sverige har drivit på för att föra upp människohandel på den politiska dagordningen i EU och internationellt. Det har länge varit att tala för döva öron. Som EU-kommissionär kämpade till exempel Anita Gradin för att få kommissionen att ta sig an problemen. Slutligen var det EU-parlamentet som lyssnade och drev fram olika projekt för att motverka människohandel.

Det är viktigt att Sverige kan vara en internationell föregångare. Ett nytt brott, människohandel för sexuella ändamål, infördes den 1 juli 2002. Dessutom pågår arbete med att ta fram ett lagförslag som omfattar alla former av människohandel som kommer att göra det möjligt för Sverige att ratificera FN:s protokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn.

I Sverige finns det ett officiellt erkännande att prostitution är en form av exploatering av dem, främst kvinnor och barn, som prostituerats, och sedan 1999 har vi en lag som förbjuder köp av sexuella tjänster. Det är ett viktigt instrument i kampen mot både prostitution och människohandel i Sverige. Lagen är dessutom en internationell förebild för det förebyggande arbetet mot människohandel för sexuella ändamål. Om det inte fanns några kunder, skulle det inte heller finnas någon handel med kvinnor och barn för sexuellt utnyttjande.

Herr talman! Social utsatthet och fattigdom gör människor sårbara för människohandlare. Regeringen håller nu på att slutföra en sammanhållen strategi för bekämpning av människohandel genom Sveriges utvecklings-samarbete.

Sverige stöder redan i dag insatser för att bekämpa människohandel i Sydostasien, i Central- och Östeuropa och i Västafrika. Jag vill här särskilt nämna våra insatser på västra Balkan. Det handlar om stöd till offren och om insatser för att offren ska kunna återvända till ett värdigt liv. Vi ger bland annat stöd till att utveckla ländernas socialtjänst, och arbetar med projekt för att ge kvinnor utbildning eller ett arbete.

Det handlar också om förebyggande åtgärder. Regeringen har bland annat gett ett stöd till Svenska Institutet för att man ska kunna sprida filmen *Lilja 4-ever*.

Herr talman! Människohandel är en av vår tids grävsta kränkningar av den mänskliga värdigheten. Nationellt, regionalt och globalt – Sverige kommer att fortsätta att arbeta oförtrutet för att förebygga människohandel, för att straffa förövarna och skydda offren.

Anf. 27 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag blev lite förvånad när jag läste dagens Svenska Dagbladet, där ministern uttalar sig i dessa frågor, och jämför det med det skrivna svar som vi har fått. Jag kan bara konstatera att det verkar vara viktigare att gå till medierna än att ta debatten med oss här i riksdagen.

Svaret innehåller en väldig massa ord om hur avskyvärt *trafficking*, det moderna slaveriet, är och det omänskliga och det ofattbara som offren för *trafficking* utsätts för. Det tycker jag egentligen inte att vi behöver

övertyga varandra om. Det borde vi vara så överens om att vi egentligen inte behöver skriva mer om det.

Ett tag trodde jag att ministern möjligtvis hade hittat något gammalt avlagt anförande från Margareta Winberg. Det behövs faktiskt inte mer slagord och mer prat, utan det behövs faktiskt konkreta resultat.

Jag har varit väldigt kritisk. Det som jag kan ge regeringen beröm för är att den har lyft fram frågan internationellt. Den har kommit upp på dagordningen som ministern säger, speciellt i ansökarländerna. Men på hemmaplan återstår det väldigt mycket att göra.

I min interpellation tar jag upp bland annat frågan: Vad händer om det nu blir som ministern säger i tidningen att offren för *trafficking* ska få stanna under utredningen? Vem har ansvaret under tiden? Då säger ministern i svaret att man ska försöka se till att det blir en tydlig ansvarsfördelning när det gäller vem som har ansvaret. Men vad tycker ministern? Tycker inte ministern att det är staten som har det övergripande ansvaret och också det ekonomiska ansvaret för dessa offer för *trafficking* medan de är kvar i Sverige? Inte kan det vara så att ansvaret ska delas? Delat ansvar blir nämligen ofta ingens ansvar. Det är faktiskt det som händer nu. Och väldigt många som arbetar med detta, olika intresseorganisationer, pekar just på det dåliga som håller på att ske när ingen tar ansvar. Vad tycker ministern? Vem ska ha det övergripande ansvaret? Är det staten som ska ha det och som också ska ta det ekonomiska ansvaret? Det kan inte vara rimligt att små kommuner ska ta detta ansvar.

Sedan säger ministern i svaret att polisen nu har fått mer resurser för att klara detta. Men precis nu läggs ju en *trafficking*-grupp ned, en grupp som har sysslat med bara detta. Sedan må ministern säga att regeringen prioriterar denna fråga.

Om man läser regleringsbrevet till Rikspolisstyrelsen finner man dock att regeringen i princip prioriterar allting, och då blir det problem. Man kan inte prioritera allting. Man måste faktiskt tänka efter vad det är som man verkligen prioriterar, och regeringen tycks inte prioritera den här frågan.

Det har inte satsats mer resurser till polisen, och polisen behövs för att man ska kunna hitta, utreda och följa upp de här brotten. Mina två frågor till ministern kvarstår därför fortfarande. Vi har inte fått något svar på dem. Ministern har nu redan genom vissa uttalanden i pressen föregripit den proposition som ska komma, och jag skulle vilja veta vad ministern anser om det övergripande ansvaret. Ska staten ta det? Tycker ministern att polisen har fått mer resurser för att klara det här?

Anf. 28 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Också jag har anledning att tacka för svaret eftersom vi har fått ett svar, men när man ser på utformningen av svaret känns det som mer riktat till talmannen än till oss interpellanter. Men det må väl vara hänt. Dessutom känner jag igen svaret från många tidigare tillfällen. Jag kan väl inte precis säga att det är hämtat från ett tal av Margareta Winberg, men jag vill framhålla att jag har frågat, motionerat och interpellat om detta sedan slutet på 90-talet, och när jag tittar i mina gamla papper finner jag samma löften och utfästelser utan att någonting ändå har hänt – i varje fall praktiskt taget ingenting.

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

Det är klart att vi alla är tacksamma över den lag som vi fick i somras på det här området, men ingenting har hänt vad gäller skydd för flickor som har varit utsatta för *trafficking*. Ingenting har gjorts för att garantera deras praktiska möjligheter att stanna kvar, så att man kan leva upp till den lag som vi fick i somras. De har fortfarande mycket små möjligheter att stanna under den tid som deras ärenden ska behandlas i domstol.

Ingenting har gjorts för att försäkra dem att de får ett skydd när de kommer tillbaka till sina hemländer. Det är egentligen inte bara skydd mot förövarnas hämnd som de här flickorna behöver. Det gäller väldigt ofta flickor, unga kvinnor och även pojkar som inte har ekonomiska möjligheter att leva på annat sätt än genom prostitution. Skickar vi tillbaka dem till samma verklighet som de kommer ifrån kommer de med all sannolikhet att fortsätta sitt liv i prostitution eller att bli utsatta för *trafficking* ännu en gång. Ett *shelter*, ett skydd, är alltså inte tillräckligt för de här personerna. Ingenting har heller gjorts för att undersöka möjligheter eller skyldigheter för staten att ekonomiskt stödja de kommuner som ska komma att garantera deras dagliga tillvaro och säkerhet här i Sverige.

En sak har hänt förutom den lagstiftning som vi fick i somras, och det är att den särskilda *trafficking*-grupp som har arbetat med stor kompetens här i Stockholm nu ska dras in eftersom den arbetat på projektbasis. Projektet är slutfört, och man säger att de arbetsuppgifter som gruppen har haft ska övertas generellt av polisen. Jag och många med mig tycker att det är en kolossal nackdel.

I elfte timmen har det också hänt något annat som jag tycker är lite märkligt. Kanske ska man kalla det något av en ordningsfråga att ministern låter intervjuas sig av Svenska Dagbladet om det som ska komma. Vi fick i tisdags en propositionsförteckning här i riksdagen, och det svar som ministern skrivit till Marietta de Pourbaix-Lundin och till mig kom i torsdags. Jag tycker att det hade varit sjyst om vi i det svar som vi fick hade fått läsa om den proposition som nu kommer att läggas fram i maj i stället för att vi fick läsa om det i Svenska Dagbladet.

Våra talmän brukar säga att det som ska hända i politiska sammanhang ska ske här i plenisalen, inte på debattsidor eller i artiklar i våra dagstidningar. Jag vet inte riktigt hur det fungerar inom idrotten med gula och röda kort, men kanske skulle vi ha något kort som skulle rendera en utvisning i fem minuter vid hantering av en fråga på detta sätt. Det känns som om det skulle vara riktigt.

Anf. 29 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Utan att lägga mig i om det var rätt tågordning eller inte vill jag säga att jag blev väldigt glad när jag i tidningen läste om att det ska komma en proposition i vår. Jag tycker att det är roligt att få pricka av att vi på punkt efter punkt ändå tar steg framåt i denna mycket allvarliga fråga.

För ett och ett halvt år sedan förde jag tillsammans med några av dem som diskuterar nu en debatt med Lars Engqvist och angav i tolv punkter konkreta åtgärder för att komma åt den här frågan. Jag kan notera att fyra av de punkterna nu är avböckade. Det gäller sedan att följa upp frågorna och se vad åtgärderna innebär.

Vi ger till exempel i dag genom det baltiska samarbetet stöd till utvecklingsplaner i de länder som kvinnorna kommer ifrån. Vi ska nu också ge stöd för att kvinnorna ska kunna vända sig till domstol för att man ska kunna komma åt slavhandeln.

Poliserna får nu också utbildning för att lättare kunna analysera vad som händer. Jag vet också att det arbetas för att höja frågans status inom EU-samarbetet.

Jag undrar precis som interpellanterna över den oklara ansvarsfördelningen. Förslaget handlar nu om att skydda offret. Jättebra! Jag skulle också vilja att vi tar ännu ett steg och faktiskt ger de här kvinnorna asyl. Deras situation vid ett återvändande är faktiskt oerhört komplicerad, och jag tror att asyl är ett sätt att verkligen hjälpa dem på lång sikt.

Men låt oss se på vad vi har i dag. Ministern talar om socialt och psykologiskt stöd. Bra! Men vi har ännu inte kommit så långt att vi har fått öronmärkta pengar till de sociala myndigheterna. Jag tror att de sociala myndigheterna måste få öronmärkta pengar för att kunna klara att ge socialt och psykologiskt stöd. Jag menar dessutom att det är nödvändigt att även polisen fortsättningsvis får öronmärkta pengar. Annars går det inte att följa upp den här frågan.

Man får tycka vad man vill om öronmärkning, men menar man allvar med att detta är en viktig fråga behövs det en öronmärkning för att betona det. Om det nu är så att *trafficking*-gruppen läggs ned är det en fullständig katastrof. Den har ju utvecklat en kompetens och ett nätverk som då inte skulle kunna användas.

Själv sitter jag numera i Stockholms polisstyrelse, och den kommer att sammanträda på måndag. Jag kommer att följa upp frågan där så gott jag kan, men som ministern vet är den ekonomiska situationen för polisen av olika orsaker väldigt svår i Stockholms län. Ska den ha möjlighet att verkligen prioritera frågor tror jag att öronmärkning är nödvändig.

Jag vill också notera att regeringen under ordförandeskapet lyfte fram frågan om handel med människor. Det var en prioriterad fråga. Jag passade då på att träffa polisen i Norrköping och i Luleå. I Norrköping var man väldigt glad över att man kunde skicka hem kvinnorna med första båt eftersom man inte hade någon ekonomi för att ta hand om dem i Sverige. Man menade att om vi skickar tillbaka dem är vi av med problemet och får inga kostnader. Ändå hade man ett bra samarbete med sociala instanser i Norrköping.

I Luleå var polisen väldigt duktig på att lokalisera problemen, men där är det människans attityd som är det svåra. Man undrade där hur man ska gå till väga för att lösa den viktigaste frågan, nämligen mäns attityder till att köpa sex. Vet ministern att varannan tysk man har köpt sex och att 400 000 svenska män har gjort samma sak?

Anf. 30 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! I sitt svar på de här mycket viktiga interpellationerna nämner statsrådet den nya lagen om människohandel för sexuella ändamål. Jag har varit ledamot i den stora Sexualbrottskommittén, och jag vill först säga att det inte är Sverige som har tagit initiativ till lagen, utan det är fråga om ett FN- och EU-initiativ som Sverige sedan har tagit in i sin lagstiftning. Det är i och för sig bra.

Men jag är väldigt bekymrad över den här lagen. Min bedömning är att den inte är tillräckligt långtgående. Det är nämligen så att man ställer väldigt starka krav på vad man bedömer vara människohandel för sexuell ändamål. Offret ska ha varit utsatt för tvång, blivit lurad, hotad eller på annat otillbörligt sätt lockats till i det här fallet Sverige för att prostituera sig. Det andra är att det handlar om en 18-årsgräns. För kvinnor – det är ju till största delen kvinnor som kommer – som är över 18 år måste det kunna bevisas, antingen av dem själva eller av åklagaren, att de har kommit hit, alltså blivit hitlockade, på ett otillbörligt sätt. Har de varit införstådda med att de ska prostituera sig åker människohandlaren inte dit. Jag vill bara säga det: Vi tror ofta att människohandlaren är en man, men tyvärr är ofta också kvinnor inblandade som människohandlare. Det blir som jag bedömer det en tung bevisbörda på offret, som ska visa att hon har blivit lurad till detta.

Är man under 18 år finns det inte en sådan här gräns. Då räcker det att man har kommit hit, även om man då är införstådd med att man ska prostituera sig. Vi kan då ta Lilja-fallet, för det är väldigt intressant att tillämpa det på den här lagstiftningen. Lilja var 16 år i filmen. Hon fick ett pass där det stod att hon var 19 år. Den här människohandlaren, karlen som tog hand om henne, hade mycket väl, om det hade blivit så att Lilja hade gått till polisen och det hade blivit en rättegång om det hela, kunnat vifta med passet och säga: Ja, men hon är 19 år. Hon ville komma. Hon får då bevisa att hon har blivit lurad eller tvingad.

Jag tror att den här lagstiftningen blir väldigt svår att tillämpa, och jag har också talat med en åklagare om detta.

Vad jag vill är att man tog bort den här 18-årsgränsen. Ingen kvinna, vare sig hon vill prostituera sig eller inte, ska komma hit och kunna göra detta.

Det finns nämligen ett problem också: Många unga, fattiga flickor i östra Europa och runtom i världen har inte någonting emot, tvärtom, de ställer upp på, att komma hit och prostituera sig, därför att de inte har några andra utkomstmöjligheter. De är alltså införstådda med detta.

Jag är mycket för fri arbetskraftsinvandring, men jag vill inte ha den typen av arbetskraftsinvandring, vill jag säga.

En annan anledning till att jag tror att det är väldigt svårt att tillämpa den här lagen är – samtliga tidigare talare har varit inne på det – frågan: Vem ska utreda den här sexhandeln? Läger man ned *trafficking*-gruppen så gör man det väldigt mycket svårare för åklagare att komma åt det här. Jag tror inte att polisen kommer att klara detta. Det är jättetrist att då konstatera att vi har en lagstiftning som inte alls är tillämpbar i Sverige.

Ministern talar också om att arbete pågår med att ta fram ett lagförslag som omfattar alla former av människohandel, och det är väl i och för sig bra att det görs. Men vilka kriterier kommer man att använda för att bedöma om det handlar om människohandel eller inte?

Anf. 31 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Ja, vi måste konstatera att det har hänt mycket på det här området under de senaste åren. Går vi tio år tillbaka i tiden så var det här en fråga som inte debatterades och diskuterades på det sätt som sker i dag. Det tas positiva steg varje dag på det här området.

Men det finns fortfarande mycket kvar att göra. Det vi i Vänsterpartiet ser som en mycket viktig fråga är frågan om de tillfälliga uppehållstillstånd för dessa kvinnor, kvinnor som ska vittna i rättegångar för att man på det här sättet ska kunna komma åt den organiserade brottsligheten. Men det finns ju ett problem med det tillfälliga uppehållstillståndet. Det är risken för att de här kvinnorna, när de sedan blir utvisade till sina hemländer, inte kommer att få det skydd som de så väl behöver.

Vi i Vänsterpartiet ser att det finns en risk att det här med tillfälligt uppehållstillstånd blir ytterligare ett cyniskt utnyttjande av dessa kvinnor. Först blir de utnyttjade av de kriminella organisationerna när de tas till Sverige. De blir utnyttjade av männen under den tid de är här. Sedan blir de utnyttjade av det svenska rättsväsendet i kampen mot den organiserade brottsligheten. Sedan, när det svenska rättsväsendet har fått sitt, utvisar man dem.

Vi ser det som positivt att man tar steg framåt, men vi vill gärna se att man ska kunna ge de här kvinnorna asyl i Sverige. Vi vet att svårigheten att skydda dem i deras hemländer är så stora att vi inte kan ha garantier för det. Vi tror också att det är viktigt att ta det ytterligare steget, för vi tror att det kommer att vara alldeles för få kvinnor som vågar riskera att ställa upp i en rättegång när man vet att man sedan utvisas. Då är rädslan alldeles för stor. För att vi ska kunna ta ytterliga positiva steg för att stoppa denna oerhört föredränd verksamhet, för att stoppa det här slaveriet, borde vi i Sverige kunna ge dessa kvinnor uppehållstillstånd.

Herr talman! Jag vill också ta upp frågan om *trafficking*-gruppen. Jag vet att det här är en fråga för Stockholmsmyndigheten och att det är där man fattar beslut, men jag tycker att det är oerhört viktigt att man nu från regeringens sida tydligt signalerar vikten av att det oerhört betydelsefulla utvecklingsarbete som den här gruppen har bedrivit får möjlighet att fortsätta. Annars blir kampen bara ord och ingen verklighet.

Anf. 32 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Ärade meddebattörer! De inledande orden här ska väl inte bortsnyta en betydande gemensam värdegrund när det gäller kampen mot *trafficking*. Jag hoppas att jag inte kan uppfatta det på annat sätt. Jag beklagar att jag inte har några andra verktyg än ord, men det är ungefär vad jag har att tillgå, det skrivna och det muntliga, och det lär väl inte bli någonting annat heller.

I ett tidigare skede av debatten föreslog en av interpellanterna att jag skulle utvisas i fem minuter, men kammarens ordningsregler medger inte rätt kort.

Nu går jag över till det allvarliga ämne vi har att ägna oss åt. De båda interpellanterna får ursäkta mig, men jag vill faktiskt ansluta lite till vad Ewa Larsson sade.

När jag första gången hade ett samtal med Anita Gradin om det här på telefon mellan Bryssel och Luxemburg för nu snart åtta år sedan var hon oerhört besviken och bekymrad. Hon hade tagit upp det här som ett av sina första ämnen som nybliven kommissionär, och det var vägen. Det var inte bara bland männen i kommissionen som denna vägg fanns. Även kommissionärerna av annat kön skakade på huvudet och sade: Detta är ingen fråga för oss. Det var Dutroux-skandalen i Belgien som

över huvud taget gjorde det här möjligt, om ni minns den. Han är inte dömd än, för övrigt. Det var parlamentet som gjorde det.

Jag vill här direkt anknyta till vad Helena Bargholtz säger: Det är naturligtvis alldeles riktigt att det inte är Sverige utan FN och EU som har tagit initiativet, men det är i hög grad efter Sveriges arbete i FN och EU. Även om nu Anita Gradin inte får företräda svenska intressen, så var det faktiskt från svenska utgångspunkter som hon förde upp den här frågan på den europeiska dagordningen. Därför tycker jag att det med förlov sagt är en förenklad beskrivning att säga att det inte var Sverige utan FN och EU.

Jag återkommer till de andra legala synpunkterna så fort som jag hinner.

Trafficking, kampen mot *trafficking* och Sveriges engagemang i detta är oerhört viktigt. Även om ni tycker att ni har hört det förut så upprepar jag det igen: Det arbete som vi har bedrivit utomlands, inte minst på västra Balkan, har skaffat oss kunskaper som också gör att vi i dag kan handskas med frågan så att säga i vårt eget närområde på ett annat sätt än vad vi annars skulle ha gjort. Det gäller just sådana saker som när vi arbetat med flickor och kvinnor från Moldavien, i Albanien och i andra delar av västra Balkan: hur man har arbetat med att fånga in problemet och att få de här kvinnorna ur det grepp de har befunnit sig i men också att man har kunnat förbereda ett värdigt återvändande, eftersom väldigt många av dem vill tillbaka.

Jag ska återkomma till själva asylrättsfrågan.

Därför finns det ett samband mellan vårt tidiga internationella engagemang och det vi nu gör här hemma. Sedan vet vi alla vilka utomordentliga svårigheter som är förknippade med att angripa den här typen av problem. Jag ska återkomma till det mer i detalj.

Jag ska i mitt nästa inlägg noga kommentera det viktiga i att Svenska Dagbladet i dag har en redogörelse för ett antal frågor som vi ska diskutera i dag. En del av det öppna samhället är att tidningar jagar nyheter, och ibland får de reda på dem. Jag har inte uttalat mig i det här fallet. Jag har över huvud taget inte varit i kontakt med dem. Min statssekreterare har på direkt förfrågan lämnat ett antal intressanta upplysningar. Det ska bli mig en glädje att i nästa replikomgång få gå in på vad som finns både i tidningen och i mitt interpellationssvar.

Anf. 33 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Ja, ministern, vi har en gemensam värdegrund. Det sade jag också. Därför hade det inte behövt skrivas så mycket om hur förkastligt och förskräckligt det hela är. Det utgår jag från att vi alla tycker.

Ministern har fel när han säger att han bara har ord. Som minister har han mer än ord. Han kan gå till handling och lägga konkreta förslag. Det saknar jag fortfarande. Nu använde ministern mycket av sin talartid till att säga att han ska återkomma i ett senare replikskifte, och då har vi bara en enda replik kvar för att kunna säga någonting.

Jag ställde några konkreta frågor som handlar om det övergripande ansvaret. Det gäller ansvaret på hemmaplan. När det gäller det internationella arbetet gav jag faktiskt regeringen beröm för att den har lyft fram frågan på ett bra sätt och skött den bra. Men vem har det övergripande

ansvaret på hemmaplan för offren för *trafficking*, alltså när de ska få stanna för att vittna?

Många intresseorganisationer, bland annat Kvinnoforum där Anita Gradin vad jag vet är styrelseordförande, anser att staten har ett ansvar. Och så sent som i slutet av förra året sade även Margareta Winberg i tidningarna att staten har ett ansvar. Därför frågar jag ministern: Vad tycker han? Har staten det övergripande ansvaret för de kvinnor som får stanna medan de vittnar? Det gäller även det ekonomiska ansvaret. Det betyder inte att staten bokstavligen måste utföra åtgärderna. Man kan skriva ett avtal med en kommun eller en frivilligorganisation som hjälper kvinnorna med boende, psykologiskt stöd, kuratorstöd och olika andra stöd. Staten borde dock ha det övergripande ansvaret, men jag får inte svar från ministern på denna fråga.

När det gäller polisens resurser här hemma i Sverige påstår ministern att polisen har fått stärkta resurser. Det har de inte fått. Ett bevis på det är att man får lägga ned *Trafficking*-gruppen i Stockholm. Det beror just på att man inte har resurser.

Som en parentes kan jag nämna det nya kommunikationssystem som olika myndigheter, bland annat polisen, ska ha. För att kunna finansiera det nya systemet måste 400 tjänster bort från polisen i Stockholms län. Samtidigt säger regeringen att allt är prioriterat, även *trafficking*. Det går inte ihop. Det hör ministern själv. *Trafficking*-gruppen måste få möjlighet att vara kvar om vi ska kunna göra något. Annars faller mycket platt till marken.

Min fråga till ministern är återigen: Vem ska ha det övergripande ansvaret? Är det staten? Är ministern beredd att ta detta ansvar? Hur är det med polisen? Har de resurser så det räcker?

Vad kommer den proposition som är på gång att konkret innehålla? Eftersom ministern, eller statssekreteraren, redan har pratat med Svenska Dagbladet – och det är ju tillåtet att prata – undrar jag: Vad mer kommer det? Kommer det något av det som jag och vi nu tar upp? Kommer det att behandlas i propositionen eller inte?

Ibland känns det som att vi egentligen debatterar med fel minister. Vi ställde interpellationerna till Thomas Bodström, och ett tag skulle Morgan Johansson svara. Plötsligt är det Jan O Karlsson som står här i dag. Det måste vara minst sagt förvirrat i regeringen när det gäller vem som har ansvaret för dessa frågor. Det är kanske anledningen till att det inte fungerar helt.

Det handlar också om att kunna sätta fast brottslingarna när det gäller *trafficking*. Alla vet att brottsligheten är internationell. Den är välorganiserad, den sker i flera olika led, och det är väldigt svårt att sätta dit de olika leden, vilket också påtalats här tidigare. Den som tar kvinnorna över gränsen säger: Nej, jag visste inte att det skulle sluta på det här sättet. Den som upplåter en bostad säger: Nej, jag hade ingen aning om detta. Och därmed klarar sig i princip alla.

Är regeringen beredd att göra någonting åt lagstiftningen så att det blir lättare att komma åt de olika leden och på så sätt stoppa *trafficking*? Det är ytterligare en fråga.

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 34 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Några av oss sade att vi har hört det förut, och det har vi gjort. Det är klart att vi är glada att det kommer en proposition.

Jag skulle vilja att statsrådet rättade mig om jag har fel, men nu kommer propositionen inte förrän i maj. Det innebär att den inte kan behandlas förrän till hösten. Det i sin tur innebär att vi antagligen kommer att besluta om lagförslag på vissa områden under hösten. Om allt då är som vanligt betyder det att lagen inte kommer att träda i kraft förrän om ganska precis ett och ett halvt år, alltså sommaren 2004. Eftersom den här frågan har varit på tapeten i snart tio år kan man inte annat än tycka att det är synd att det tar så lång tid.

Min del i den här interpellationen handlade om det skydd som flickorna måste ha på hemmaplan när de återvänder. Jag är nämligen inte, åtminstone inte än, som de andra interpellanterna övertygad om att man per automatik ska bevilja dem asyl. De som jag har pratat med vill också återvända till sitt eget hemland. Då måste vi kunna garantera säkerheten för dessa flickor.

Motståndarna till deras säkra liv tillhör oftast den allra värsta sorten av organiserad brottslighet. Då menar jag att det inte spelar någon roll om flickorna får asyl i Sverige eller någon annanstans. De måste ha ett skydd motsvarande det skydd som vi ibland ger gravt misshandlade kvinnor i Sverige. Man måste åtminstone kunna diskutera om de ska ha skyddad identitet, om de ska flytta till något annat ställe, alltså hela det paketet, på samma sätt som vi diskuterar de gravt misshandlade kvinnorna. Vanlig asyl är oftast inte tillräckligt för de här flickorna.

När det gäller att hantera detta mycket svåra problem är det naturligtvis nödvändigt med ett europeiskt samarbete, och kanhända samarbete utanför gränserna också.

Denna hantering är naturligtvis väldigt viktig för vuxna personer. Men den är än viktigare när det handlar om barn. I dag finns det organisationer som uppmärksammar oss på att också barn är offer för *trafficking*. Än så länge är det väl ovanligt, men det blir dock allt vanligare att en vuxen kvinna "trafikeras" tillsammans med barn, där alltså både kvinnan och barnen omfattas av det sexuella utnyttjandet. Det fordras naturligtvis alldeles speciella kunskaper för att kunna hantera dessa gravt misshandlade barn. Vi måste kunna garantera deras rehabilitering i hemlandet och, så gott det går, deras fortsatta möjligheter att leva ett normalt liv.

Jag var under helgen i Vilnius på en *trafficking*-konferens. Jag var på ett *shelter* för kvinnor som varit utsatta för sexturism. De kommer inte att kunna fortsätta driva detta *shelter* eftersom de inte har några pengar. De har inte ens pengar till mat. Då är det lätt att föreställa sig hur de ska bära sig åt för att få sin fortsatta försörjning. Detta måste vi ha i åtanke i vår fortsatta hantering av dessa flickor och kvinnor.

Anf. 35 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Det här är min sista möjlighet att gå upp i denna debatt, och jag vill därför upprepa och också fördjupa mig lite grann i tre saker.

För det första gäller det mäns attityder mot prostitution, alltså hur motkraften ser ut. Motkraften till den pornografiska industrins objektifiering av kroppen, alltså kroppen som handelsvara, är ju själva basen. Hur ser strategin ut? Jag väntar fortfarande på den mansrörelse som reser sig

upp och säger: Vi män är inte på det där sättet. Vi tycker inte att en kropp är en handelsvara. Än så länge har jag dock inte sett den stora rörelsen.

För det andra gäller det öronmärkningen av pengar. Jag menar att det är nödvändigt att fortsätta att öronmärka pengarna till polisen. Enligt min mening är det nödvändigt att börja ge de sociala myndigheterna öronmärkta pengar för att de ska kunna ge ett socialt och psykologiskt stöd, det stöd som ministern sade att man skulle ge.

För det tredje menar jag inte att alla kvinnor som har blivit lurade att sälja sin kropp kriminellt här i Sverige med automatik ska få stanna kvar. Vad jag menar är självklart att det ska finnas sådana möjligheter för dem som har en sådan situation att de inte kan återvända.

När nu Sverige så modigt går ut och har valt en annan väg tvärt emot våra närmaste nordiska grannländer och våra EU-kombattanter, där vissa stora länder har valt att legalisera och så att säga ha skattegenererande verksamhet av kvinnokroppsförsäljning, hur följer vi upp statistiskt att vår väg är den vinnande vägen?

Anf. 36 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Statsrådet lovade att ge svar på mina synpunkter och min kritik av den nya lagen, men jag fick inte några sådan synpunkter i svaret. Det kanske kommer i nästa svar. Jag kan undra varför man gör distinktionen mellan dem som ännu inte prostituerat sig och dem som redan prostituerat sig. Jag funderar på om det har att göra med en allmän syn på prostitutionen. Kvinnor som väljer att prostituera sig får stå sitt kast. Dem ska man inte skydda genom lagstiftningen.

Jag tänker igen på filmen Lilja 4-ever. Det gör vi allihop i de här sammanhangen. Det var en skrämmande skildring men samtidigt intressant att testa den nya lagen på. Jag skulle vilja höra om statsrådet har en uppfattning om mannen som tog emot henne och utnyttjade henne när hon kom till Sverige. Är han en människohandlare eller är han en kopplare? Det är nämligen väldigt stor skillnad i straffsatserna. För människohandel kan man få upp till tio års fängelse. För koppleri handlar det om fyra år eller sex år om det är grovt koppleri.

Jag förstår att det kanske är lite knepigt för statsrådet som inte är justitieminister. Men eftersom statsrådet har lyft fram lagen i sitt svar tycker jag att det är väldigt angeläget att få diskutera lagen. Jag fick heller inte synpunkter på vilka kriterier som kommer att användas i den nya lagstiftningen som är på gång. Om statsrådet vet det vore det väldigt intressant att få höra det.

Anf. 37 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Det jag och Vänsterpartiet tycker är oerhört viktigt är just att kvinnan ska ges möjlighet till permanent uppehållstillstånd. Det är också viktigt att säga att det inte ska vara någon automatik. Men det ska finnas en möjlighet till permanent uppehållstillstånd.

Det är två skäl till det. Det ena är kvinnans skyddsbehov som man måste väga in och vilka möjligheter det finns att ge kvinnan ett adekvat skydd i hemlandet. Det andra gäller brottsbekämpningsperspektivet. Hur många kvinnor tror vi kommer att ställa upp som vittnen? De är oerhört betydelsefulla i en brottsutredning. Utan dessa kvinnors vittnesmål kommer vi inte att kunna komma åt dessa organiserade ligor.

Det är oerhört viktigt. Därför är det viktigt att se till att den tryggheten och den möjligheten för dessa kvinnor måste finnas. Annars är det risk för att de få som vi lyckas få att vittna och sedan utvisar bara innebär ytterligare ett utnyttjande av dessa kvinnor. Det kan vi inte acceptera.

Den andra frågan som jag vill ta upp lite kort gäller statens finansiella ansvar. Det kommer inte att handla om särskilt mycket pengar. Det är kanske inte så orimligt att ett antal kommuner i avtal med staten specialiserar sig på detta men att det är regeringen som kommer att stå för medlen. Det är viktigt att man får bygga upp den kompetensen och kunskapen i de kommunerna. Då ska man kanske ta ett antal kommuner som man har avtal med.

Detta är frågor som vi kommer att arbeta vidare med framöver. Jag är övertygad om att vi kommer att ta ytterligare steg i kampen mot denna avskyvärda handel.

Anf. 38 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Jag är hedrad av en lång rad debattörer. En del av de synpunkter som ni har fört fram till mig gör att det skulle kunna vara intressant att lyssna på en diskussion mellan interpellanterna.

Nu ska jag ta det i tur och ordning. När det först gäller förslaget avser jag att under våren lägga fram ett förslag. Där utgår jag från utredningens förslag som var färdigremitterat den 20 december. Sedan delar jag i och för sig Inger Renés suck över att det tar tid att ändra lagar och stifta lagar i landet. Men i ett rättssamhälle tar vi den tiden på oss. Det är det som gör att lagändringsvägen är en besvärlig och knagglig väg att gå. Det är den väg jag tror att vi ska ta här.

Jag tror att det tillfälliga uppehållstillståndet är grunden. Vad beträffar denna tydligen oerhört centrala fråga för fru de Pourbaix-Lundin – Jag ber om ursäkt för att jag använder ordet fru. Det får man inte göra nuförtiden. Men jag är så gammal att jag tillåter mig att nu i hastigheten göra det. – att diskutera kostnadsfördelningen mellan stat och kommun är avsikten att samma regler och principer ska gälla som för asylsökande. Det innebär att staten kommer att ersätta kommunerna för de pengar som kommunerna ska lägga ut för socialt och psykologiskt stöd till dessa kvinnor efter samma grundläggande principer som för asylsökande.

Jag är i likhet med flera av frågeställarna mycket skeptisk till att generellt ge permanent uppehållstillstånd, alltså att det ska utgöra något slags automatiskt asylskäl. Jag tror inte på det. Jag tror också att det har kommit fram nyanser i debatten. Det är det tillfälliga uppehållstillståndet som är det bästa. Jag tog Balkanexemplet för att visa att jag är medveten om vilken typ av arbete som erfordras för att kvinnorna ska kunna ha ett värdigt återvändande till sin ursprungsmiljö utan att drabbas av samma elände och helvete igen. Där instämmer jag i grund och botten i det resonemang som Inger René förde.

Jag vill sedan konstatera att lagen är ganska ny. Vi måste arbeta efter den en tid, även om jag förstår att Helena Bargholtz representerar en utomordentligt grundläggande kunskap om tillkomsten av lagen. Jag tror att ett omdöme om hur lagen fungerar måste anstå i avvaktan på att den har tillämpats.

Den 18-årsgräns vi har ger möjligheten att behandla barn på ett annat sätt än vuxna. Här återkommer jag till en annan synpunkt som kom fram

i diskussionen. När det gäller barn är jag den förste att instämma i vad Inger René säger. Vi har tagit initiativ till att i vårt närområde sätta igång ett samarbete om detta på Östersjömötet i somras. Vi har en stor konferens i Frösundavik den 11 februari som jag kommer att inleda. För att ytterligare bidra till förvirringen i regeringens engagemang i detta kommer ett annat statsråd att avsluta konferensen. Vi är många som är inblandade i detta, men jag hoppas att ordningen ska kunna hållas ändå.

Vi kommer där att ta upp flera andra frågor som gäller ensamkommande barn, och inte minst de som handlar om människohandel och *trafficking*. Här har jag själv tagit initiativ till att denna konferens också ska omfatta frivilligorganisationerna i Sverige. Jag kommer att ha ett särskilt möte med frivilligorganisationerna i nästa vecka för att förbereda den. Jag tror att det värdiga återvändandet i hög grad har att göra med att vi engagerar frivilligorganisationerna, de så kallade NGO:erna.

När det gäller frågan om mäns attityder vill jag i blixtkorthet säga att vi inte ska bortse från lagstiftningens miljöbildande verkan. Mitt svar på den fråga som här ställdes är att mäns attityder i hög grad kommer att påverkas av att vi nu har en kriminalisering. Den är moralbildande. Därför kan vi inte bara använda statistiska metoder för att visa vår linjes förträfflighet.

När det sedan gäller att sprida ljuset börjar vi nu på Nordiska rådets session. Vi kommer att fortsätta att i EU, FN och internationellt under Margareta Winbergs ledning driva kriminaliseringen av könshandel som en svensk ståndpunkt. Annars blir strategin inte sammanhängande.

Anf. 39 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Ministern undviker skickligt att säga något om polisen och polisens resurser. Om inte polisen har några resurser och kan få fast några brottslingar kanske det inte ens en gång kommer att finnas några kvinnor som behöver några tillfälliga uppehållstillstånd. Då har man inte satt dit någon brottsling som man behöver någon till att vittna mot. Därför är detta en väldigt viktig fråga. Moderaterna vill ge polisen och rättsväsendet 2 miljarder mer under den period som kommer, bland annat för att de ska klara av detta.

När det gäller frågan om vem som ska ha det övergripande ansvaret får jag svaret att man ska ersätta kommunerna för kostnaderna. Om ministern hade läst min interpellation noga hade han sett att det naturligtvis handlar om kostnaderna, men det handlar också om kunskap och kompetens. Det har sagts tidigare att alla kommuner inte klarar detta, och det tror inte jag heller. Små kommuner som kanske får ett sådant här fall en gång vart femte år klarar inte det. Därför borde staten ha det övergripande ansvaret för allt och sluta avtal med ett antal kommuner eller frivilliga organisationer för att sköta detta. Det var inte riktigt vad ministern sade, så jag känner mig inte helt nöjd och lugn på den punkten.

Jag förstår att ministern kanske inte kan svara på detta, men jag vill ju att det ska vara lättare att sätta dit alla led i brottsligheten, det vill säga de som tar kvinnorna eller flickorna över gränsen, de som ger dem boende och så vidare. Det kan man inte i dag eftersom alla säger att de inte visste vad det handlade om, de visste inte att det skulle sluta på det här sättet när hon togs över gränsen. Lagstiftningen måste ändras på detta plan.

Jag tycker att det har varit en bra diskussion. Jag ser fram emot att det kommer mycket konkret i propositionen. Ministern har mer än ord. Han har möjlighet att lägga konkreta förslag. Jag hoppas att det utnyttjas denna gång så att vi kan göra någonting på hemmaplan.

Anf. 40 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag ska svara på en fråga som jag fick av statsrådet. Det gällde hastigheten att stifta lagar. Remisstiden gick ut den 20 december, om jag minns rätt. Propositionen kommer i maj. Jag kan tänka mig att om man hade velat hade man faktiskt kunnat börja skriva på propositionen också under remisstiden, och det kanske man gjorde. Då hade vi kunnat få propositionen före deadline för den här vårterminens arbete. Vi hade kanske kunnat vinna åtminstone ett halvt år. Jag tycker att det hade varit viktigt i just det här sammanhanget. Även om demokrati tar tid, kan man försöka snabba på i vissa sammanhang.

Sammanfattningsvis menar jag att kompetensen hos socialarbetare måste öka. Kompetensen har varit inriktad på vuxna kvinnor och ibland män, men den här kompetensen måste dessvärre i dag också omfatta barn. Kompetensen hos polisen måste öka. Enligt uppgifter som jag har fått ökar *trafficking* i norra Sverige, och i norra Sverige får man leta väldigt länge för att hitta poliser. Där är det ett väldigt stort problem, som jag ser det.

Kommuner måste få ekonomiska möjligheter att arbeta med den här ibland ganska dyra verksamheten. Sverige har ett stort ansvar när vi skickar tillbaka flickor och pojkar till andra länder.

Slutligen vill jag säga att ministern litat lite grann på frivilligorganisationer. De länder som de här flickorna och pojkarna kommer ifrån är oftast mycket nya länder. I deras tidigare tillvaro har det inte varit möjligt att ha frivilligorganisationer i någon större omfattning. Det gör att de inte är så vana vid det arbetet. De har inte hunnit bygga upp dessa organisationer i tillräcklig omfattning än. Där måste man lita på stat och kommuner i större utsträckning.

Anf. 41 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Då har tiden kommit till polisen. Jag behöver inte nu gå in i styrsystemet för polisväsendet. Dessutom är jag lite förvånad över talet om att polisen inte får ökade resurser. Vi satsar varje år mer resurser till polisen. Här handlar det om väldigt många olika saker. Det handlar om utbildning, kunskap och perspektiv. Jag vill understryka att där håller jag med Marietta de Pourbaix-Lundin om helhetsperspektivet. Problemet är att vi inte förrän för ett halvår sedan över huvud taget hade beskrivit det vi letar efter som ett brott. Vi hade alltså inte en lag, utan tidigare hade vi bara koppleriet. Där hade vi det distinktionsproblem som Helena Bargholtz talade om i en av sina frågor till mig. Jag delar Marietta de Pourbaix-Lundins önskemål om att man ska kunna angripa problem av den här arten ur ett helhetsperspektiv. Det innebär helt enkelt att man måste kunna mer. Att kunna mer gör man genom att man har fått en lag. Då måste vi nu arbeta efter den lagen, bygga ut detta och utbilda poliser.

Sedan gällde det Stockholmspolisens grupp. Eftersom jag har tjuvläst det här artikeln i Svenska Dagbladet konstaterar jag att polisstyrelsens ordförande, som ju står på samma säkra grund som interpellanten, tänker

ta upp saken på måndag och ta ett initiativ. Det understryker att det faktiskt är de som har ansvaret.

När det gäller tidsfrågan vill jag bara säga att vi faktiskt också måste gå till Lagrådet. Det är där som propositionsskrivningen börjar, men vi kan inte göra det innan vi har avlyssnat remissinstanserna. Det skulle uppriktigt sagt ifrågasättas i så fall.

Jag ska avsluta med att säga något om frivilligorganisationerna som kanske är anstötligt. Det är att om vi inte hade frivilligorganisationer i Sverige och i de länder vi nu talar om skulle vi inte kunna göra någonting alls. Jag tror inte att de myndigheter som har funnits där i tio år är mogna för detta. Tack och lov att vi har Röda korset och andra frivilligorganisationer som kan arbeta på marken i Baltikum, till exempel i Vilnius. Annars stod vi fullständigt tomhänta, och det gör vi inte.

Sedan vill jag tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2002/03:124 om Sveriges asylpolitik för flyktingar från Bangladesh

Anf. 42 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Ulla Hoffmann har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att dels uppmärksamma Migrationsverket på de genomgripande förändringar som inträffat i Bangladesh under det senaste året, dels öka kunskapen hos verkets personal. Ulla Hoffmann avser kunskaperna om förhållandena i andra länder och om läkarutlåtanden beträffande psykiska och fysiska skador som åsamkats asylsökanden till följd av tortyr, förföljelse och förtryck i de länder de flytt från.

Låt mig inledningsvis notera att MR-rapporter om situationen i Bangladesh generellt talar om förekomsten av politiskt våld mellan anhängare till olika politiska grupperingar och om förekomsten av tortyr och övergrepp mot kvinnor. I detta avseende delar jag den oro för situationen som Ulla Hoffmann ger uttryck för.

Sverige har också ett försteg i förhållande till andra länder när det gäller länderkunskap genom den ökade samverkan som utvecklats mellan utlandsmyndigheterna och framför allt Migrationsverket under de senaste åren. Detta var ett av de ämnen som lyftes fram vid ett nyss avslutat chefsmöte på Utrikesdepartementet.

De svenska utlänningsmyndigheterna måste naturligtvis vara väl förtrogna med förhållandena, inte minst på MR-området, och ha en god länderkunskap. För att uppnå detta informeras Migrationsverkets personal fortlöpande om förhållandena i andra länder, inklusive Bangladesh. Detta gäller inte minst kvinnors och andra utsatta gruppers situation. För detta använder sig verket av olika källor såsom FN:s flyktingkommissarie och olika MR-organisationer samt ambassadrapporter. Migrationsverket deltar också i EU-samråd om situationen i asylsökandes hemländer där bland annat MR-frågor tas upp.

Migrationsverket företar också regelbundna besök i viktiga ursprungsländer. Så sent som i oktober 2002 genomfördes en så kallad *fact-finding*-resa till bland annat Bangladesh för att på plats träffa MR-

organisationer, kvinnoorganisationer, internationella och nationella källor liksom andra länders ambassader för att erhålla en så god och objektiv bild som möjligt av situationen.

Det bör också tilläggas att Migrationsverket fortlöpande håller utbildningar för all personal i bland annat tortyrfrågor och kvinnofrågor. Därutöver får särskilt berörd personal fördjupad utbildning om dessa frågor. Migrationsverkets personal ska ha den kunskap som krävs för att kunna bedöma läkarintyg. Det finns också möjlighet för asylhandläggarna att anlita förtroendeläkare, specialister, i de fall man är osäker på bedömningen av återopade läkarintyg.

För att ytterligare förstärka kompetensen i medicinska frågor har verket från och med årsskiftet även en förtroendeläkare verksam inom barn- och ungdomspsykiatri.

Jag kan således konstatera att Migrationsverkets personal på olika sätt får möjlighet att upprätthålla en god kunskap om situationen om bland annat de mänskliga rättigheterna i ursprungsländerna, inklusive Bangladesh.

Då Ulla Hoffmann som framställt interpellationen anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Sermin Özürküt i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 43 SERMIN ÖZÜRKÜT (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Det är glädjande att han delar den oro vi har för situationen i Bangladesh.

I svaret nämnde ministern att så sent som oktober 2002 genomfördes en särskild så kallad *fact-finding*-resa till Bangladesh för att på plats träffa MR-organisationer för att erhålla en så god och objektiv bild som möjligt av situationen. Jag skulle vilja upplysa statsrådet om den förändring som har skett i Bangladesh efter oktober 2002.

Den 17 oktober 2002 genomfördes en stor operation av bangladeshisk militär i flera städer i landet. Operationen bar namnet Clean Heart. Massarresteringar genomfördes och tusentals människor fördes bort till militärförläggningar där de torterades och fängslades. Kvinnor våldtogs. Det var våldtäkter som ofta medförde att dessa kvinnor – om de inte mördats – själva tog sina liv. Våldtäkt har blivit en del av den politiska kampen och regeringens politiska förtryck.

Efter Clean Heart-operationen har regeringen i Bangladesh utfärdat full strafffrihet för dem som begick brott mot mänskliga rättigheter under operationen. Den som är politiskt aktiv och tillhör oppositionen i Bangladesh löper stor risk. Vid kontakt med polis och andra myndigheter är det vanligt att man råkar ut för grov misshandel, tortyr och våldtäkt. Sådana uppdaterade kunskaper om ett lands politiska förhållanden är självklart nödvändiga för att göra rättvisa bedömningar av asylskäl.

Därför vill jag ställa följande frågor till ministern: Hur används egentligen den kunskap som faktiskt finns? Hur uppdateras denna kunskap? Kopplas kunskapen tydligt till vilka hänsyn asylhandläggarna tar i sina asylutredningar och i så fall hur?

Herr talman! Den svenska organisationen av regeringsarbetet och av vår statsförvaltning innehåller en sak som är av mycket stor betydelse för den fråga som interpellanten nu ställer. I motsats till varje annat land ingår migrationsmyndigheterna under samma ledning som utlandsmyndigheterna, nämligen Utrikesdepartementet. Vi har alltså här en speciell möjlighet att se till att den personal som arbetar med utlänningsärenden har tillgång till den mest aktuella kunskap som vi förfogar över i utrikesförvaltningen.

Under UD:s chefsmöte – som jag nämnde i mitt interpellationssvar – diskuterade vi detta i detalj med cheferna för våra utlandsmyndigheter, i närvaro av cheferna för Utlänningsnämnden och Migrationsverket. Jag kan försäkra interpellanten att det här ger möjligheten att hålla vår personal fortlöpande informerad. På den direkta frågan om förhållandena i Bangladesh kan jag säga att våra kunskaper uppdateras fortlöpande om förhållandena i detta land. Vi har inte något slags koagulerad kunskap från något tidigare skede i historien som Migrationsverket har att följa i bedömningarna av sådana ärenden.

Men det svenska utrikesdepartementet har inte något kunskapsmonopol i fråga om Bangladesh. Vi har internationella organisationer, Amnesty, Human Rights Watch, som är utomordentligt viktiga kunskapskällor när det gäller MR-förhållanden. Vi har FN:s olika organ och MR-rapporter. Vi har UNHCR och IOM, det vill säga FN:s flyktingkommisarie och den internationella migrationsorganisationen. IOM är utomordentligt aktivt just i Asien och är därför en synnerligen viktig kunskapskälla. Vi har till vårt förfogande en utomordentlig kunskapskälla som kan användas fortlöpande och effektivt.

Det är viktigt för att kunna utnyttja den typen av kunskapskällor att vi utbildar personalen mer på djupet. Det är därför vi har *fact-finding*-resor. Det är därför vi har mer och mer utlandsbaserad personal som på ort och ställe får arbeta med ärendena, vilket innebär att de har större möjligheter att tillägna sig de kunskaper som de får till dels via rapporter.

Eftersom jag i den här debatten har lite mer tid och det är färre interpellanter skulle jag vilja tillåta mig att vidga debatten något. Vi ska vara klara över att Bangladesh är ett stort flyktingland, både som mottagare av flyktingar och som leverantör av flyktingar. Där finns kanske 20 000 hinduiska flyktingar som vistas i Indien. Det är kanske 300 000 från Bihar, som en gång flydde till Östpakistan och som inte har kommit i väg till Pakistan och som finns kvar som *displaced persons*. Vi har fortfarande tiotusentals flyktingar från Burma. Vi har flyktingar från Afrika. Om vi enbart ska titta på vad de svenska myndigheterna kan göra får vi ett felaktigt perspektiv.

Det är därför jag avslutningsvis vill understryka hur oerhört viktigt det är att svensk flyktingpolitik också till sin karaktär är global och internationell.

Herr talman! Ministern säger att Migrationsverket fortlöpande utbildar all personal i bland annat tortyrfrågor och kvinnofrågor och att verket har de aktuella uppgifterna.

Jag vill beröra ett ganska nytt fall med en kvinna från Bangladesh som har fått avslag på sin asylansökan. Hon greps under en demonstration, arresterades och misshandlades av polisen. Hon och hennes make misshandlades. Han anklagades för mord. Sedan lämnades en avskuren hand framför parets bostad. Hon anmälde händelsen på polisstationen, där man vägrade att ta emot anmälan. Hon gömde sig därefter hos sina föräldrar. När hon greps av polisen i föräldrarnas bostad anklagades hon för olagliga affärer samtidigt som hon torterades och våldtogs. Till sist fick hon skriva på ett papper att hon inte fick lämna landet.

Migrationsverket bedömer hennes historia som hundraprocentigt trovärdig men avslår ansökan. Ärendet går vidare till Utlänningsnämnden. Det avslås där också. Förklaringen lyder enligt följande: Det är allmänt känt att tortyr och annan brutal behandling regelmässigt förekommer i samband med polisingripanden i Bangladesh. Det är alltså inte fråga om ett missbruk sanktionerat av statsmakten. Nämnden finner att ett åberopande av sådana skäl som nu nämnts inte generellt kan utgöra grunden för beviljande av flyktingstatus.

Migrationsmyndigheterna vägrade att se gruppvåldtäkten som ett led i en politisk förföljelse. I stället drog man slutsatsen att det var enskilda meningsmotståndare som utfört våldtäkten. Detta är ett tydligt exempel på att migrationsmyndigheternas personal inte har tillräckliga kunskaper vad gäller kvinnors asylskäl.

Min avsikt med det här exemplet är att förföljelsen i sådana fall borde ses som politisk förföljelse, inte enskild förföljelse. Det är bara ett fall bland många liknande fall.

Med anledning av detta vill jag fråga bistånds- och flyktingministern om det har skett några förändringar beträffande våldtäktsproblematiken.

Anf. 46 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Jag sade inte att all personal har utbildats, för jag vet inte om det har skett. Jag vet att personalen utbildas, och det finns naturligtvis en strävan att alla ska utbildas. Det är fråga om en fortlöpande utbildning i många olika frågor, som tortyrfrågor, mänskliga rättigheter, medicinska, psykologiska och psykiatriska frågor. Det gäller också den fråga som Sermin Özürküt avslutningsvis ställde, nämligen följderna av våldtäkt.

Vad gäller det ärende som Sermin Özürküt ställer mig inför får jag inte gå in på det – det känner alla kammarens ledamöter till. Det är alltså inte möjligt för mig att med utgångspunkt i beskrivningen av ett enskilt ärende göra några betraktelser som kan uppfattas så att jag som migrationsminister försöker påverka ärendenas behöriga gång. Det här skapar en svårighet i diskussionen. Jag kan mycket väl ha rader av uppfattningar och någon gång i framtiden när jag har avgått delge omvärlden de uppfattningarna. Men när vi nu ska arbeta med det här och försöka att gemensamt utforma svensk flyktingpolitik kan jag inte kommentera ett enskilt ärende.

När det gäller grunderna för beviljande av asyl finns det i Genèvekonventionen och svensk utlänningslagstiftning en rad omständigheter, utöver offentligt anordnad förföljelse, som ger asylskäl. Men jag kan alltså inte kommentera hur Migrationsverket och Utlänningsnämnden har bedömt det ärende som Sermin Özürküt nu tar upp. Jag beklagar det.

Däremot är det naturligtvis oerhört viktigt att vi har detaljerade kunskaper om förhållandena i de länder som vi arbetar med. Förhållandena är inte perfekta på något sätt, utan säkerligen kan mycket göras för att vidareutveckla det här.

I de diskussioner som vi har haft med partierna om en rättssäker flyktingpolitik har det från ett annat parti, från kd:s sida, tagits fram tanken på en kvalitetssäkring av utlänningsärendena i Sverige. Jag tycker att det är ett alldeles utomordentligt förslag, som jag har gjort till mitt. Vi arbetar på många olika sätt för att kvalitetssäkra ärendehantering. Det är mitt svar i fråga om det enskilda fallet.

Jag tog upp en sak – det gjorde jag på fullt allvar, och det kommer jag att fortsätta med. Det var att när jag har vidgat min egen länderkunskap om Bangladesh har jag funnit att det rör sig om hundratusentals flyktingar. Min tes om svensk flyktingpolitik är att vi inte enbart kan sysselsätta oss med ett eller några enskilda ärenden, vart och ett ohyggligt tragiskt. Vi måste också, om vi verkligen menar allvar med att ta ansvaret för att lindra förhållandena för de människor som drabbas av detta, ge ett perspektiv på alla de människor som berörs.

Regeringens flyktingpolitik – och förhoppningsvis hela den svenska flyktingpolitiken – börjar i denna insikt. Vi måste arbeta där. Vi måste via vårt stöd till UNHCR, IOM och andra organisationer och genom internationellt samarbete och bistånd förbättra förhållandena för de hundratusentals människor som drabbas av förföljelse i sitt eget land eller som har tvingats till ett land och är förföljda i andra länder. Bangladesh är också ett land där flyktingar söker en fristad.

Anf. 47 SERMIN ÖZÜRKÜT (v):

Herr talman! Det är inte ett dugg förvånande med ett sådant agerande från ministern. Det vore säkert lättare att vara bistånds- och flyktingminister utan att ha asylärenden inom sitt ansvarsområde.

Som jag sade i mitt anförande var min avsikt att ta upp principfrågan, inte det enskilda fallet. Jag gav exempel för att få svar i principfrågan. Jag måste förklara detta.

Tillbaka till sakområdet: Jag skulle sist vilja säga att Migrationsverkets och Utlänningsnämndens ställningstagande beträffande asylärenden i Bangladesh inrymmer en märklig motsägelse. Man förklarar att tortyr och våldtäkt förekommer regelmässigt vid arresteringar i Bangladesh, men man har samtidigt mage att tala om enskilda polismän. Det handlar inte om enskilda polismän. Det handlar om ett strukturellt problem, inte om enskilda fall.

Än en gång vill jag understryka vikten av att inte glömma bort användningen av våldtäkt som politisk förföljelse när kvinnors asylärenden behandlas.

Anf. 48 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill understryka att mitt uttalande gäller uteslutande som en principiell ståndpunkt, inte som ett uttalande i ett enskilt fall. Jag kan inte fastställa huruvida detta är för handen.

Det som Sermin Özürküt sade sist, om användande av våldtäkt som politiskt medel, som medel att degradera, förödmjuka och förfölja en medmänniska, är just ett kriterium på förföljelse. Det har vi också sett på

många andra håll i världen – i Rwanda, i Bosnien och på andra sådana platser.

Det ingår i våra uppgifter att se till att lära oss mer om grymhetens natur, om jag får använda det uttrycket. Därför måste vi, hur motbjudande det än kan te sig, föra in detta när vi förbereder vår personal att handskas med de ärenden som de ställs inför. Det är självklart. Det kan hända att vi släpar efter där och att vi understundom förstår av ren erfarenhet hur grymhetens ansikte kan förändra karaktär, och då får vi anpassa vår utbildning till det.

Rent principiellt ingår det alltså i de uppgifter som vi har att se till att de människor som arbetar i Migrationsverket och Utlänningsnämnden med att handlägga dessa fruktansvärda ärenden också får de kunskaper som gör dem skickade att fatta bästa möjliga beslut i de ärendena, och med alla de hänsyn som de har att ta som regleras av gällande lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2002/03:71 om miljöklassning av bilar

Anf. 49 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Sven Bergström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att påskynda utvecklingen av miljöanpassade fordon som ger en minimal eller ingen negativ påverkan alls på den yttre miljön, så kallade nollemissionsfordon. Dessutom frågar han om jag är beredd att lägga fram förslag så att koldioxidutsläpp beaktas i miljöklasssystemet. Den senare frågan gäller i praktiken bränsleförbrukningen, eftersom det för dagens fossildrivna bilar finns ett exakt samband mellan dessa storheter. Bilden kompliceras dock av övergången till alternativa drivmedel som inte direkt kan kopplas till fordonets egenskaper och miljöklass.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar Sven Bergströms uppfattning att det är nödvändigt att begränsa koldioxidutsläppen från transportsektorn. Det är den sektor där trenden mot ökade utsläpp av koldioxid tycks vara svårast att bryta. Det beror på att vägtrafiken stadigt ökar och att det finns en utveckling mot tyngre och motorstarkare bilar. Flera olika åtgärder behövs för att begränsa bilarnas utsläpp av koldioxid. Det är helt klart att vi behöver utveckla mycket effektiva styrmedel inom detta område. Frågan är hur detta lämpligen sker.

För att stimulera införandet av fordon med låga utsläpp är el- och hybridfordon befriade från fordonsskatt under de fem första åren. Dessutom har sådana bilar till och med beskattningsåret 2005 ett 40 % lägre förmånsvärde än motsvarande konventionella bilar. För vissa andra fordon avsedda för alternativa drivmedel är förmånsvärdet sänkt med 20 %. Riksskatteverket har fått i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket och Vägverket utvärdera effekterna av detta beslut. Den utvärderingen slutredovisas vid halvårsskiftet 2005.

Kommissionen arbetar nu dessutom med ett förslag om en särskild kravnivå för fordon med mycket låga utsläpp av kväveoxider, kolväten och partiklar. Det kommer i praktiken att krävas att de drivs med alternativa bränslen. En tanke är att medlemsländerna ska kunna gynna dessa

fordon med lägre skatt. Sverige har en mycket positiv syn på att en sådan kravnivå antas.

När det gäller frågan om jag är beredd att lägga fram förslag som innebär att koldioxidutsläpp kan beaktas i miljöklasssystemet vill jag hänvisa till Vägtrafikbeskattningsutredningen, som arbetar med frågan om hur ett system för beskattning av bilar bränsleförbrukning kan utformas. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande till regeringen senast den 31 december 2003.

När det gäller frågan om koldioxidutsläpp är jag enig med Sven Bergström om att det är problematiskt att fordon med hög bränsleförbrukning kan tillhöra den bästa miljöklassen, miljöklass 2005, om vi med denna beteckning vill ge konsumenten en fullständig bild av vilka bilar som är att föredra ur miljösynpunkt. Det är emellertid svårt att mot bakgrund av gällande EU-regler utveckla dagens miljöklasssystem i den riktning som Sven Bergström önskar.

Enligt EU:s regler ska alla bilar som godkänts mot en viss kravnivå behandlas lika skattemässigt. Hänsyn kan i det sammanhanget inte tas till bränsleförbrukningen. Om vi kräver att bilar för att hamna i den bästa miljöklassen ska underskrida en viss bränsleförbrukning stänger vi möjligheten att kombinera miljöklasssystemet med ekonomiska incitament.

Som Sven Bergström konstaterar har frågan om att inkludera koldioxidutsläppen i miljöklasssystemet diskuterats under flera år. Två utredningar, Miljöklassutredningen och Avgasrening 2000, har analyserat sådana förslag. Båda kom fram till att en sådan omläggning inte var aktuell. När Naturvårdsverket i en rapport 1996 föreslog en omdaning av miljöklasssystemet med liknande inriktning fick det ett klart negativt mottagande bland majoriteten av remissinstanserna.

För tunga fordon fanns det under en period bullerkrav i miljöklasssystemet. Efteråt framstod det som ett misstag att blanda samman flera olika typer av miljökrav inom ramen för miljöklasssystemet på det sätt som skedde då.

Slutsatsen är att vi bör studera olika möjligheter att gynna bränsleeffektiva bilar och inte fixera oss vid miljöklasssystemet. Den mest effektiva lösningen kan vara att utveckla ett styrmedel mot lägre bränsleförbrukning som är skilt från miljöklasssystemet. Det finns många olika sätt att utforma detta styrmedel på, och alla har olika för- och nackdelar. På den punkten är det lämpligt att avvakta resultatet av Vägtrafikbeskattningsutredningens arbete.

Jag vill slutligen säga att det pågår en viktig utveckling inom EU som Sverige stöder aktivt. Det gäller bland annat den frivilliga överenskomsten med bilindustrin om att sänka den genomsnittliga bränsleförbrukningen med 25 % till 2008.

Anf. 50 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag får börja med att tacka miljöministern för svaret. Vi kan se den här interpellationsdebatten som en uppföljning av en fråga som jag hade möjlighet att ställa till miljöministern före jul på samma tema. En interpellationsdebatt ger ju möjlighet att utveckla diskussionen ytterligare.

Dock vill jag, liksom i en tidigare interpellationsdebatt, ta upp en ordningsfråga. Det är, herr talman, inte rimligt att vi får *ett* svar från

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

departementet och den ansvariga ministern som vi bygger vårt debattupplägg på och att vi sedan får ett annat svar en kvart före debattens början. Det är otillständigt, och departementets sätt att handlägga det här borde rendera om inte rött kort så åtminstone gult kort.

Miljöministern och jag har talat om detta, men för att få det i protokollet vill jag ändå påpeka att vi inte kan ha en sådan ordning. Vi interpellanter måste ha en rimlig möjlighet att förbereda debatten. Den här interpellationen är över en månad gammal, så det har funnits gott om tid i departementet att hantera detta. Som en förmildrande omständighet vill jag säga att det nya svaret var betydligt bättre.

Jag vill alltså ta upp det här med klimatfrågan och miljöklassning av fordon och bränslen. Vi som har ambitionen och tror att hela Sverige ska leva har förstått att transportsektorn är väldigt viktig och att bilen är en viktig del av transportsektorn. Vi kommer att ha ett stort antal bilar. Vi kommer att vara bilberoende i det här landet, och då måste vi se till att våra fordon är miljöanpassade, så långt det går.

Vi vet också att klimatfrågan är en av de absolut viktigaste framtidsfrågorna, om vi ska överleva på det här jordklotet. Mänsklighetens påverkan på den naturliga växthuseffekten kommer att få ödesdigra konsekvenser för jorden och dess invånare om vi inte kan åtgärda det hela.

Transportsystemet står för en stor del av utsläppen av växthusgasen koldioxid. Därtill ökar denna sektor sina utsläpp. Det gör en förändring till ett långsiktigt hållbart transportsystem väldigt angelägen. Det här är naturligtvis inte så lätt att komma till rätta med, men vi måste jobba mera aktivt och offensivt än vad vi har gjort. Vi har haft det här miljöklassningssystemet i ett tiotal år, och ändå har det stora brister.

Skjuter vi upp angelägna förändringar av det fossilbaserade samhället finns det risk för att kostnaden i framtiden blir väldigt mycket större. Därför behövs det konkreta åtgärder nu för att lösa problemen med växthuseffekten. En sådan konkret åtgärd är alltså att påskynda utvecklingen av miljöanpassade fordon som ger en minimal eller helst ingen negativ påverkan alls på den yttre miljön, så kallade nollemissionsfordon. Det här har vi från Centerpartiets sida betonat väldigt tydligt och starkt också tidigare.

När det gäller frågan om utformning av miljöklassningssystemet lägger min interpellation tyngdpunkten på bilarna, men det handlar också om miljöklassning av bränsle. Det är viktigt att man lever upp till namnet, som är just miljöklassning. Det kan inte vara rimligt att ha ett svenskt miljöklassningssystem för bilar som inte inkluderar den viktigaste växthusgasen, nämligen koldioxid. Det innebär i så fall att bilar kan släppa ut hur mycket koldioxid som helst och ändå få tillhöra den bästa miljöklassen.

Att inte ta hänsyn till koldioxid ger en felaktig och dålig signal om miljötänkandet i vårt land. Miljöklassningssystemet tar i dag hänsyn till kolväte, kväveoxid och kolmonoxid, vilka kan beskrivas som lokala eller nationella växthusgaser, men det tar alltså inte hänsyn till koldioxid som är ett väldigt stort problem internationellt. Signalen blir att vi i Sverige prioriterar våra egna lokala problem och inte bryr oss om de internationella. Det kan låta hårt, men så är det.

Låt mig avsluta med en fråga till miljöministern. Hon hänvisar till Vägtrafikbeskattningsutredningen. Är miljöministern beredd att låta den

utredningen titta på den här frågan med förtur, så att vi kan få en hantering där också koldioxiden kommer med i miljöklassningen?

Prot. 2002/03:46
24 januari

Anf. 51 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Som svar på den sista frågan vill jag säga att Vägtrafikbeskattningsutredningen kommer med sitt betänkande den 31 december 2003, och det är tveksamt om ett tilläggsdirektiv om att behandla frågan med förtur just i det här läget skulle bidra till att det går fortare. Man behandlar nu de här frågorna så fort man kan, och vi får ganska snart ett betänkande.

Låt mig också säga att även jag tycker att det här har tagit tid, men det har inte att göra med att vi inte har tagit problemet på allvar. Det tycker jag att de utredningar som vi har haft visar. Detta är alltså tekniskt komplicerat. Det är också komplicerat i förhållande till EU:s regelverk att göra de här förändringarna.

Det är helt uppenbart att vi har ett pedagogiskt problem när det gäller begreppet miljöklass. I det här fallet handlar det inte om någon egentlig miljömärkning för konsumenten, utan det är ett system som avser utsläpp av kväveoxider och annat medan däremot bränsleförbrukningen inte är inbegripen.

När det gäller miljöklasssystemet arbetar vi inom ramen för EU. Det innebär att vi arbetar tillsammans och att vi är beroende av övriga länders progressivitet i den här frågan. Jag kan övertyga interpellanten om att Sverige arbetar mycket aktivt med att driva denna fråga inom EU.

Anf. 52 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Det är gott och väl att Sverige driver frågan aktivt inom EU. Det är jättebra. Men om systemet principiellt är felaktigt, eftersom det inte tar med koldioxid, finns det kanske anledning att fundera på om vi kan hantera frågan annorlunda. Kan vi förändra systemet så att det bättre speglar bilarnas miljö kvalitet för konsumenten och dem som handlar upp bilar och fordon?

Sverige har egentligen goda förutsättningar att vara pådrivande på området. Vi har traditionellt en stark fordonsindustri med underleverantörer, vi har inga egna oljetillgångar att värna om och vi har en stark position historiskt i fråga om renare drivmedel. Det finns ett par tre huvudspår som vi kan arbeta vidare med:

Vi kan förändra våra bilar och fordon så att vi får snålare motorer och mindre motorer i stället för den utveckling vi kan se i dag med allt fler stadsjeepar och tunga bränsletörstiga bilar även i våra städer. Vi kan arbeta med en ny fordonsteknologi och försöka få fram bilar med en bättre, mer moderniserad och miljöanpassad teknik. Vi kan naturligtvis också se till att våra drivmedel, vare sig de är fossilbaserade eller baserade på något annat, blir mer miljöanpassade.

Men det skulle vara väldigt glädjande om flera tidningar och aktörer i opinionsbildningen kunde göra som senaste numret av Svensk Åkeritidning och lyfta fram exempel på bränslesnåla fordon som förebilder. En av de åkare som medverkar i tidningen skriver att Scania är den mest bränslesnåla lastbil vi någonsin har haft. Tyvärr är det inte lika positivt när det gäller vanliga bilar. Volvo och Saab har inte haft samma tydliga ambitioner att producera bränslesnåla bilar som trafiksäkra bilar. Jag

Svar på
interpellationer

hoppas att man kan ändra på det framöver. Det skulle vara en styrka för svensk fordonsindustri om bilarna utöver att de är väldigt trafiksäkra också kunde bli mycket mer miljöanpassade.

Jag hoppas att miljöministern fortsätter att vara pådrivande och fortsätter att fundera på om koldioxiden ändå inte kan tas in i miljöklassningssystemet. Jag är inte riktigt överens med miljöministern om att tidigare utredningar har avfärdat möjligheten att ta in koldioxiden i miljöklassningen. När man till exempel läser betänkandet från Avgasrening 2000 som kom i mars 2000 kan man se att utredarna skriver följande när det gäller koldioxiden och miljöklassningen: Den uppmätta bränsleförbrukningen bör dock relateras till fordonets transportkapacitet, volymrelaterat koldioxidindex, eftersom det annars innebär att endast små bilar premieras. Naturvårdsverket bör därför ges i uppdrag att utveckla miljöklasssystemet främst med avseende på hur parametern koldioxid ska beaktas i systemet.

Det är ändå en signal om att de menar att detta är en viktig sak att få med. Jag hoppas att vi kan reda ut hur det ska vara på denna punkt. Det har uppenbarligen funnits olika uppfattningar bland tidigare utredningar om huruvida koldioxiden ska in i miljöklassen.

Anf. 53 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig nyansera mig. Sven Bergström har självklart rätt i att detta inte helt har avvisats. Däremot har de tidigare utredningarna haft det så pass utvecklat att det inte har kunnat ligga till grund för några förslag. Man har uttryckt att det kan vara intressant, men man har inte kunnat se på vilket sätt det skulle kunna göras.

Som Sven Bergström sade har Naturvårdsverket detta i uppdrag. Den 29 april i år ska man lämna sin rapport om hur man har utfört uppdraget. Det ser jag fram emot och hoppas att man då har kommit längre.

Problemet kvarstår ändå att det kan vara svårt att förena alltsammans i ett system. Men vi hoppas på möjligheterna, och jag vill tillägga att Naturvårdsverket också har i uppdrag att se på möjligheterna att inkludera alternativa bränslen. Därutöver vill jag understryka att arbetet med de parametrar som finns i det miljöklasssystem som vi har i dag fortfarande är viktigt att utveckla. Från svensk sida har vi inom EU i synnerhet drivit att vi ska få med partiklar när det gäller utsläppen från bilarna för att skärpa kraven.

Vi bör gå vidare på båda fronterna. Jag är öppen för Vägtrafikbeskattningsutredningens förslag, men jag har också understrukt de problem och den komplexitet som det kan innebära att förena dessa två sidor av bilarnas miljöproblem i samma system.

Anf. 54 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Det är naturligtvis inte okomplicerat att förena det i ett tydligt, rättvist och entydigt miljöklassningssystem. Jag är glad att miljöministern öppnar dörren för frågan och säger att man ska titta noga på den och eftersträvar en annan ordning. Om jag har förstått det rätt ingår 90 % av alla bilar som säljs i Sverige i dag i den högsta miljöklassen. Samtidigt kan vi se att andelen jeepar, bränsletörstiga stora tunga bilar, ökar. Det är ett märkligt förhållande att det är på det sättet. Vi kan också konstatera att Naturvårdsverket, precis som jag sagt inledningsvis, beto-

nar att koldioxiden är en väldigt elakartad växthusgas som borde ha prioritet nummer ett.

Det är hög tid att reformera miljöklassningen av våra bilar och även av våra bränslen. Det har vi inte haft möjlighet att beröra så mycket i denna debatt. Det är ju två skilda saker, miljöklassningen av bilar och miljöklassningen av bränsle. Även där finns det anledning att reformera systemet.

En bra miljöklassning av bilar ska stimulera utvecklingen och vara en tydlig signal till konsumenterna om vilka bilar som är bäst ur miljösynpunkt. Man ska inte konservera en utveckling som går alltför sakta. I dag finns alltså inte den värsta växthusgasen, koldioxid, med i miljöklassningssystemet. Därför är det inte ett tillräckligt bra instrument som vägledning för miljömedvetna konsumenter.

Jag är glad att miljöministern tar ett antal steg åt rätt håll, men det är lite förvånande att man inte är ännu mer offensiv från regeringens sida. Vi har hanterat denna fråga i ett tiotal år. Vi är ändå överens om att det fortfarande finns stora brister.

Jag utgår ifrån att miljöministern nu, med höga ambitioner, tar tag i frågan och ser till att driva på utvecklingen så att vi får ett bättre miljöklassningssystem.

Anf. 55 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! 90 % av bilarna ingår i högsta miljöklassen. Jag är överens om att det är en alldeles för hög andel om vi vill pressa på med detta system. Inför beslutet om miljöklass 2005 drev Sverige betydligt skarpare krav inom EU. Vi tycker fortfarande att vi ska arbeta parallellt och harmoniserat inom EU när det gäller dessa frågor. Det är en förutsättning för att vi ska kunna koppla miljöklasssystemet till ett beskattningssystem. Det tycker vi är väsentligt. Alltså driver vi denna fråga inom EU.

Jag är också bekymrad över stadsjeeparna och det intresse som finns för stora bränsleslukande bilar. Vägtrafikbeskattningsutredningen diskuterar förslag om att höja skatten som ett alternativ för att förhindra en alltför expansiv utveckling av denna typ av fordon. Vi får återkomma till hur vi ska hantera detta förslag. Ur miljösynpunkt vill vi självklart se att fler använder mindre bilar som är mer bränslesnåla.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2002/03:120 om fastigheter utan ägare

Anf. 56 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Cecilia Wikström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att lösa problemet med de herrelösa och miljöfarliga fastigheterna i Söderfors.

Problemen med herrelösa fastigheter är komplexa. Som Cecilia Wikström känner till tillsattes en arbetsgrupp inom Regeringskansliet för att överväga vilka lagändringar som behövs för att man ska kunna komma till rätta med de rättsliga problemen med herrelösa fastigheter. Förslagen bereds för närvarande i Justitiedepartementet, och avsikten är att remit-

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Svar på
interpellationer*

tera en departementspromemoria under året. Frågan om det ekonomiska ansvaret faller dock utanför detta arbete. Jag ska återkomma till det senare.

Om situationen i Söderfors är sådan att det finns allvarig risk för människors hälsa, egendom eller miljön har kommunen en skyldighet att vidta åtgärder enligt bestämmelser i räddningstjänstlagen. Om åtgärder behöver vidtas på herrelösa fastigheter, till exempel för att förhindra ras eller utestänga allmänheten från farliga miljöer, är det i regel den kommunala räddningstjänsten som måste vidta dessa och stå för kostnaderna.

När det gäller frågan om ansvar för förorenade områden har staten tagit på sig en betydande del av kostnaderna när ingen kan göras ansvarig enligt miljölagstiftningen. Staten bidrar med ca 500 miljoner kronor per år under 2001–2004 till finansieringen av inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden och ta fram underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet. Identifiering av områden och riskklassning görs av kommuner och länsstyrelser. Naturvårdsverket gör en prioritering och beviljar medel till de mest angelägna områdena. Kommunen kan vända sig till länsstyrelsen eller Naturvårdsverket för att få vägledning om i vilka situationer bidrag kan lämnas. Ett exempel på ett område som sanerats med hjälp av dessa bidrag är Järnsjön i Småland som sanerats på PCB. Målsättningen var i det fallet att befria Järnsjön från PCB-läckande sediment i sådan omfattning att fortsatta skador på Emåns ekosystem inte skulle uppkomma.

Genom miljöbalken har en obligatorisk saneringsförsäkring införts för företag som bedriver miljöfarlig verksamhet. När det gäller miljöskadade fastigheter finns det bestämmelser i miljöbalken om sanering av mark och byggnader som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I de fall ansvarig verksamhetsutövare inte kan ta sitt ansvar finns möjligheter för länsstyrelse eller kommun att utföra saneringen. En sådan sanering kan finansieras genom saneringsförsäkringen, som träder in när den som är ansvarig inte kan betala. Saneringsförsäkringen kan i framtiden förebygga att fastigheter med miljöföroreningar blir herrelösa.

Staten tar således redan i dag ett ansvar för förorenade områden när det inte finns någon som kan göras ansvarig enligt gällande miljölagstiftning.

Som jag nämnt pågår ett arbete för att lösa de grundläggande rättsliga problemen med herrelösa fastigheter. Jag avser att avvakta Justitiedepartementets förslag innan ytterligare överväganden görs i frågan. Även om det ekonomiska ansvaret faller utanför detta arbete är det nämligen väsentligt att få som grund hur vi rättsligt ska hantera den här typen av problem.

Anf. 57 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka miljöministern för svaret, även om jag hade hoppats att svarets innehåll skulle göra mig lite gladare.

Låt mig teckna bakgrunden. Befolkningen i Söderfors kallar området Hästhagen, som jag har interPELLERAT om, för Sarajevo. Jag kan förstå varför. Sju husbyggnader från miljonprogrammets dagar står fullständigt

demolerade, som vrak, ute på den uppländska landsbygden. Överallt ligger byggnadsmaterial, krossat glas och tapeter i drivor. Jag känner inte till om miljöministern själv har varit där, men jag var där alldeles nyligen och förfärades över synen. Smältvatten försade nedför trapporna. Det såg ut som det inte ska se ut i Sverige 2003.

Det är svårt att föreställa sig att de här husen fram till 1996 var människors hem. Ungefär 150 familjer bodde där. Det kan man inte föreställa sig i dag. År 1996 gick fastighetsägaren i konkurs, och fastigheterna har därefter förklarats herrelösa.

I dag fungerar området på två sätt. För det första är det ett tillhåll för barn och ungdomar som leker där. Det är ett slags verklighetens fullständigt livsfärliga äventyrsland. För det andra har området fungerat som ett militärt övningsområde för livgardet. Man har tränat strid i tät bebyggelse. Det är ganska anmärkningsvärt. Också officiellt kallar militären området för Sarajevo. Det säger en hel del om hur det ser ut där.

Ungdomar röker och tändar små eldar hela tiden. Till och med små barn lär leka äventyrslekar där, trots den omedelbara, överhängande livsfaran. Kommunen har satt upp ett litet stängsel runtomkring, men det är så lätt att forcera att till och med jag kan göra det. Tänk då på med vilken lätthet 15-åriga pojkar forcerar det.

Jag är rädd att det en dag ska tändas en eld av ett gäng ungdomar, att den elden ska sprida sig och att de inte ska kunna släcka den. Jag är rädd att någon bjälke ska falla ned så att något litet barn kläms och inte kan komma ut. Det är bara en tidsfråga, tror jag, för så eländigt är det där.

Jag har interPELLERAT miljöministern därför att situationen är akut. Jag har gjort det som företrädare för Uppsala län och befolkningen i Söderfors. Man har provat allt. Kommunrådet har tillskrivit miljöministern. Landshövdingen har agerat. Någonting måste hända och det nu, omedelbart.

Finanskommunalrådet Bengt-Olov Eriksson har tillskrivit ministern och vädjat om hjälp. Han åberopar ett muntligt samtal där miljöministern ska ha avgivit ett löfte att tillskjuta medel ur Naturvårdsverkets fond för att sanera området.

I det interpellationssvar jag fått säger miljöministern att riskklassning görs av kommun och länsstyrelse varefter Naturvårdsverket prioriterar områden. Här vet jag att såväl landsting som länsstyrelse har agerat. Att då hänvisa till kommunens ansvar att stå för kostnaderna, som kan beräknas till 12, 15 eller kanske till och med 20 miljoner kronor, är inte rimligt. Detta är en liten kommun, och man kan inte avsätta så stora summor utan att det allvarligt kommer att inkräkta på kommunens primära åtaganden som att tillhandahålla god vård och omsorg.

Anf. 58 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först understryka att jag som minister inte kan ge några som helst löften om vad Naturvårdsverket ska göra. Det här är, precis som jag understryker i svaret och som jag tidigare har gjort klart, en möjlighet att pröva denna form, som vi inte heller med säkerhet kan säga är tillämpbar i detta fall.

Detta är ju problemet med de herrelösa fastigheterna i Söderfors: Denna typ av problem täcks inte självklart av den typ av medel som i dag

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

finns hos staten för att bistå kommuner. Därför har vi också tillsatt denna utredning för att se hur vi principiellt ska hantera herrelösa fastigheter.

Det finns andra kommuner som haft liknande problem men som själva tagit initiativ till att lösa dessa. Jag har själv, som Cecilia Wikström vet, talat med företrädare för kommunen, och jag vet att detta är ett mycket stort problem för denna. Dock måste jag än en gång betona kommunens grundläggande ansvar. Jag tycker att Cecilia Wikström gör det mycket klart att detta i hög grad handlar om säkerhetsfrågor, om vad som beskrivs som allvarliga risker för människors hälsa, och här är det räddningstjänstlagen som gäller.

Jag tror att det är viktigt att inte skjuta ifrån sig ansvaret. Vi måste se att kommunen här har ett grundläggande ansvar för att säkerheten upprätthålls.

Vad vi nu har försökt göra är att tala om vilka möjligheter som finns inom ramen för miljölagstiftningen. Som framgår av mitt svar är det kanske inte självklart den typ av problem som nu finns i Söderfors som avses, utan det är framför allt sanering av områden ur miljösynpunkt som kan komma i fråga. Detta hindrar dock inte att man prövar i vad mån det är möjligt, och då tillfaller det myndigheten att pröva den saken i ett enskilt ärende.

Låt mig också säga att staten gör betydande insatser för att bistå kommuner som har problem med fastighetsbeståndet inom de kommunala bolagen. Det finns kommuner som har mycket stora ekonomiska problem, och här har vi också bistått med stöd. Här rör det sig dock i första hand om kommunala fastighetsbolag. Jag kan inte säga att det ärende vi i dag diskuterar skulle falla under Statens bostadsnämnds och Finansdepartementets ansvar. Sannolikt gör det inte det, utan det här är ett speciellt fall. När det rör sig om sådana här stora summor finns det inte heller inom staten någon pengapung att lyfta ur, i den mån det inte finns avsatta medel för just den här typen av problem.

Anf. 59 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Vi vet att staten ända sedan medeltiden och Gustav Vasas dagar har tagit ansvar för herrelös mark och obrukbar jord. Jag tycker faktiskt att detta ligger under statens ansvar också i dag.

I svaret får jag veta att Justitiedepartementet ska komma med en PM under 2003. I ett brev daterat den 12 september 2002 säger miljöministern till finanskommunalrådet Bengt-Olov Eriksson i Tierp att man kommer att avgöra frågan under året, alltså 2002. Jag tycker inte riktigt att det är ansvarigt att skjuta problemet framför sig ännu ett år medan detta problem ökar i dignitet och omfång. Det känns inte rimligt. Jag tror inte att det är vad befolkningen i Söderfors och Uppsala län förväntar sig av regeringen. I brevet säger ministern: "Arbetsgruppens arbete beräknas kunna slutföras under hösten."

Nu är det vår och ett nytt år. Jag förväntar mig att det ska hända mycket mer. Detta är utan tvekan att underminera allmänhetens förtroende.

Naturvårdsverket hade vid årets slut enligt uppgift kvar pengar i den fond som förvaltar medel till sanering. Jag undrar: Kan ministern tillstå att dessa medel används? Kan jag tolka svaret som att Naturvårdsverkets

medel får användas? I så fall är det ytterst gynnsamt för Söderfors och Uppsala län.

Jag tycker att vi bör göra vad vi kan gemensamt. Jag vet att Länsstyrelsen i Uppsala län och kommunen är beredda att gå in med en del av pengarna. Man måste gemensamt med ministern och Miljödepartementet ta tag i den här frågan. Den är för stor för en liten kommun.

Söderfors måste få bli vad det är tänkt att vara, en liten del i Tierps kommun uppe på den uppländska landsbygden, en vacker miljö. Det måste få vara beboeligt för de barnfamiljer som lever på andra sidan gatan sett från det här området. Vi måste säkerställa både trygghet och livskvalitet för befolkningen där. Det är min bestämda uppfattning.

Anf. 60 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag hade själv hoppats att den utredning som vi håller på med skulle vara klar enligt plan på Justitiedepartementet. Det här är en komplex problematik, och jag har tagit upp detta med Justitiedepartementet. Jag vet att arbetet går framåt, och det går framåt väl. Jag och justitieministern är helt eniga om att detta är en prioriterad fråga. Jag försäkrar att vi gör allt för att det ska komma besked så snart möjligt om den rättsliga grunden för herrelösa fastigheter till ledning för hur vi ska hantera denna fråga.

När det sedan gäller Naturvårdsverket vill jag än en gång understryka att jag som minister inte kan gå in och säga hur Naturvårdsverket ska ställa sig, utan här handlar det om att gå in med detta enskilda ärende och pröva det. Så måste vi hantera frågan.

Vad gäller vad staten i övrigt kan göra måste jag invänta utredningen. Det är många aspekter som ska vägas in: konkursfrågor, miljöfrågor, principfrågor när det gäller i vilka situationer som staten ska gå in akut på det sätt som det nu är fråga om. Detta underlag krävs helt enkelt för att vi ska kunna gå vidare. Men det hindrar självklart inte kommunen från att pröva andra möjligheter. Vi har där varit behjälpliga med de medel som finns inom ramen för den lagstiftning som vi i dag har.

Anf. 61 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Debatten går mot sitt slut, och jag är tacksam att den har kommit till stånd. Jag tycker mig här ha hört en vilja till en samförstånds lösning. Jag kommer att ta kontakt med såväl Tierps kommun som Länsstyrelsen i Uppsala så att problemet kommer till en slutpunkt inom inte alltför lång tid.

Jag tycker att det är tråkigt att det ska dröja ännu ett år innan man får ett ordentligt svar. Ett besked har utlovats på ett tidigare stadium.

Miljöfaran är överhängande. Det finns asbest och PCB i de här husen. Staten har inte engagerat sig i ärendet, men statens närvaro har markerats av Svea livgarde om inte annat som har genomfört militära övningar i ett område som har fått det officiella namnet Sarajevo. Det ser ut som Sarajevo, som ju inte ligger i Norduppland. Jag tycker att vi ska se till att det blir ordning och reda i den här frågan och att staten tar ett utökat ansvar för herrelösa fastigheter, för ingen annan kan göra det i det här fallet.

Prot. 2002/03:46
24 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 62 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig avsluta med att säga att Cecilia Wikström har uppfattat mig rätt, att detta är en fråga som självklart engagerar mig. Även jag bor i Uppland och plågas av att det förhåller sig på detta sätt i Söderfors. Däremot vill jag inte ge Cecilia Wikström förhoppningen om att vi nu står redo för en samförståndslösning i det här stadiet. Tvärtom understryker jag att vi måste invänta den rapport som kommer ifrån Justitiedepartementet om hur vi ska gå vidare. Innan dess kan jag inte sträcka ut någon hand och tala om på vilket sätt staten ska spela en roll i detta.

Jag vill slutligen än en gång understryka att detta ändock i grunden är kommunens ansvar, i synnerhet när det gäller säkerhetsfrågorna, enligt räddningstjänstlagen. Även en liten kommun måste veta att man har detta grundläggande ansvar. Detta vill jag säga med all förståelse för det stora problem som Tierps kommun här står inför.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2002/03:92 om helikopterverksamhet på Säve

Anf. 63 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Per Landgren har frågat mig vad jag är beredd att göra för att trygga västkustens behov av helikopterverksamheten på Säve.

Jag vill börja med att redovisa två grundläggande förhållanden. Det första gäller Försvarsmaktens stöd till samhället. Försvarsmakten har fyra uppgifter, nämligen att kunna försvara Sverige mot väpnat angrepp, att hävda Sveriges territoriella integritet, att bidra till fred och säkerhet i omvärlden samt, som fjärde uppgift, att bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Försvarsmakten kan stödja samhället på olika sätt. Den första typen av stöd är stöd vid svåra påfrestningar. Detta är, som jag nämnde, en av Försvarsmaktens uppgifter. Uppgiften ska dock inte vara dimensionerande för Försvarsmakten. Den andra typen är stöd vid räddningstjänst. Enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) är statliga och kommunala myndigheter – till exempel Försvarsmakten – skyldiga att på anmodan av räddningsledaren delta med personal och resurser vid en räddningstjänstinsats. Den tredje typen är stöd enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Enligt förordningen får Försvarsmakten lämna stöd till angelägna ändamål i samhället. Försvarsmakten ska pröva sådant stöd i varje särskilt fall samt ta ut avgifter om stöd lämnas.

I budgetpropositionen för 2002 sade regeringen att Försvarsmaktens stöd till samhället, grundat på nämnda förordning, inte får bli så omfattande att det negativt påverkar myndighetens fyra uppgifter. Regeringen konstaterade att stödet med helikopter hade blivit så omfattande att det begränsade Försvarsmaktens möjligheter att genomföra till exempel grundläggande förbandsverksamhet. Försvarsutskottet delade i sitt betänkande regeringens uppfattning och anförde följande: "Stödet till samhället med Försvarsmaktens helikopterresurser är angeläget men måste

dessvärre i den nu rådande situationen komma i andra hand.” (bet. 2001/02:FöU1, s. 48).

Det andra grundläggande förhållandet gäller ansvar för räddningstjänst och sjuktransporter. Enligt räddningstjänstlagen ansvarar kommunerna för räddningstjänsten inom kommunen, Luftfartsverket för flygräddningstjänsten och Sjöfartsverket för sjöräddningstjänsten. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ansvarar sjukvårdshuvudmannen för sjuktransporter. I särskilt angelägna situationer kan en sjukvårdshuvudman med stöd av det så kallade nödhelikoptersystemet begära Försvarsmaktens stöd med sjuktransport med helikoptrar. Det regleras i förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet.

Herr talman! Efter dessa klargöranden går jag över till varför Försvarsmaktens helikopterverksamhet ses över. Försvarsmakten byter för närvarande ut sina helikoptrar. Det innebär att antalet helikoptertyper minskas från sex till tre och att Försvarsmakten 2010 kommer att ha totalt ungefär 50 helikoptrar, att jämföras med ungefär 100 nu. De första nya helikoptrarna kommer att levereras senare i år. Leveranserna kommer att pågå till 2009. Försvarsmaktens helikoptrar är baserade i Ronneby/Kallinge, Göteborg/Säve, Såtenäs, Haninge/Berga, Östersund och Boden. Omsättningen av helikoptrarna och den pågående omstruktureringen av helikopterverksamheten innebär att baseringen av helikoptrarna måste ses över.

I början av 2002 lämnade chefen för helikopterflottiljen ett baseringsförslag till Högkvarteret. Inom Högkvarteret beredde en arbetsgrupp helikopterflottiljens förslag tillsammans med andra förslag till basering av helikoptrarna. Arbetsgruppen redovisade i december 2002 sin rapport för överbefälhavaren.

Försvarsmakten har inte tagit ställning till förslaget ännu och har därför inte redovisat myndighetens uppfattning till regeringen. Av denna anledning varken kan eller vill jag i kammaren i dag redovisa någon uppfattning i fråga om helikopter på Säve eller någon annan ort.

Jag har för avsikt att återkomma till riksdagen när Försvarsmaktens förslag föreligger.

Anf. 64 PER LANDGREN (kd):

Herr talman och fru försvarsminister! Min bedömning är att Försvarsmakten under en överskådlig framtid – då menar jag under lång tid – kommer att ha verksamhet i och kring Göteborg. Därmed kommer det att finnas behov av helikoptrar både för utbildningsverksamhet och för övningsverksamhet, och därför behöver Försvarsmakten basen på Säve. Det var, herr talman, ett tydligt besked av vår förre försvarsminister Björn von Sydow i en GP-intervju den 14 augusti, strax före valet.

Orsaken till den här interpellationen är just vad som nämnts, att en arbetsgrupp inom Försvarsmakten, Baseringsutredningen, strax före jul presenterade ett förslag som innebär att helikopterverksamheten vid Säve avvecklas.

Jag har, herr talman, full respekt för att vår nya försvarsminister Leni Björklund behöver greppa ett helt politiskt arbetsområde och sina arbetsuppgifter och självfallet behöver läsa på. Jag utgår från att den processen innebär en systematisk genomgång och då naturligtvis inte bara av läget i detta avseende i Västra Götaland, i Göteborgstrakten och på västkusten,

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Svar på
interpellationer*

utan det handlar om en totalöversyn – en översyn av hela Försvarsmakten och av dess relation till politiska grenar i Sverige.

Även vad gäller helikopterverksamheten handlar det givetvis om en systematisk genomgång av den strategiska placeringens betydelse. När det gäller västkusten handlar det om skärgården, om sjöfarten, om gods- och färjetrafiken, om sjöräddningen, om fiskeflottan, om hamnarna och så vidare. Jag behöver inte här, herr talman, orda om storleken och vikten av både logistiken och tidsfrågan när det gäller helikoptrar i olika roller och att komma fram.

Det handlar även om Landvetter, om försvarssamarbete och om räddningssamarbete i Kattegatt och Skagerrak. Försvarsmaktens rationella resursutnyttjande kommer också med, men det finns naturligtvis även en regionalpolitisk infallsvinkel sett till det stora svenska försvaret på 60-talet och var nedläggningarna har skett – någon form av ett sådant pussel.

Vidare handlar det om personalen inom helikopterverksamheten på Säve och om den ovisshet som de länge har levt med och som de också nu lever med.

På sätt och vis kan jag förstå Leni Björklunds personliga situation, men det finns en principiell dimension också här. Att vara minister är inte bara att personligen ikläda sig en roll, utan det är också fråga om en roll som har kontinuitet – man ikläder sig en roll som föregångarna haft. Denna kontinuitet är oerhört viktig.

Jag nämnde nyss GP, och det är en bedömning som den tidigare försvarsministern naturligtvis har gjort utifrån sin verksamhet. Jag vill ändå fråga hur försvarsministern ser på det förhållandet att en försvarsminister säger en sak före valet och det sedan, när man får nya besked – eller i varje fall utredningsförslag – är svårt att få en bekräftelse av vår nya försvarsminister när det gäller vad den tidigare försvarsministern har sagt. Det är ett principiellt problem som jag gärna vill ha några reflexioner kring.

Anf. 65 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är bra att vi får diskutera helikopterdivisionen i Säve innan beslut fattas. Det är också bra att försvarsministern tänker komma till riksdagen innan beslut fattas – det är nämligen så jag uppfattar interpellationssvaret.

En av Försvarsmaktens fyra viktigaste huvuduppgifter är att stödja förband i fred. Ett förband som förutom sedvanliga militära uppgifter verkligen stött, och stöder, samhället är helikopterbataljonen på Säve. Helikoptrarna har inte bara stor betydelse militärt på västkusten utan också i hög grad en väsentlig, viktig, uppgift till stöd för samhället, med många olika verksamheter på vår västra kust.

I en storstadsregion som Göteborg med över 700 000 invånare boende på bland annat öarna runt om i Bohuslän och med 80 000–90 000 fartyg som varje år passerar utanför kusten utgör helikoptrarna på Säve en trygghet och en säkerhet som kan gälla liv eller död när olyckan är framme.

Alla måste spara. Det vet vi, och det accepterar vi alla. Men frågan är alltid *hur*. Om militären sparar på helikopterdivisionen får det konsekvenser på många sätt, både för försvaret och för det civila samhället. Om helikopterdivisionen har Sätenäs som bas klarar man bara flyget, inte

sjöräddningen. Det tar ca 30 minuter att flyga till Göteborg. Dessutom tar det tid att komma upp i luften. I dag kan man vara på plats redan efter 15 minuter – minuter som kan få allvarliga konsekvenser.

Besparingarna gynnar försvaret men drabbar andra delar av samhället. Ett exempel är det nuvarande avtalet med Sjöfartsverket som inte kan uppfyllas. Är det därför inte dags att tänka nytt och att samverka mer?

Om helikopterdivisionen blir kvar i Säve är mycket vunnet. Militären får tillfälle till träning, till realistisk träning och inte bara övningar – alltså en bättre rustad verksamhet vid behov – och det civila samhället får den beredskap som behövs.

Samarbete mellan polisen, räddningstjänsten och militären kan exempelvis gälla infrastruktur, hangarer och säkerhet. Säves närhet till Scanraff, Stenungsund och Göteborg talar sitt språk. I Göteborg är vi vana vid att samarbeta mellan kommun, näringsliv och sjöfart. Nu är det dags att i den andan utveckla samverkan mellan försvaret och det civila samhället. Gör en snabbutredning av möjligheterna att samverka mellan de olika parterna så att vi även fortsatt har en sjöräddning och en beredskap värd namnet!

Anf. 66 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Självklart instämmer jag i mina kollegers argument för att behålla Säve. Jag blir lite rädd när försvarsministern svarar som hon gör i interpellationssvaret, framför allt med tanke på före detta försvarsminister Björn von Sydows mycket klara uttalande. Det skulle vara skönt att av försvarsministern få höra att man faktiskt har satt sig in i frågan. Jag kan tänka mig att argumenten på den andra sidan är väldigt starka.

Vi på västkusten och från Göteborgs sida har nämligen väldigt dåliga erfarenheter när det gäller hur vi behandlats i tidigare försvarsbeslut. Vi fick kämpa väldigt hårt nu senast när vi ändå fick både riksdag och regering att instämma i att försvaret behövs även på västkusten. Därför är det enormt värdefullt om försvarsministern kan sätta ned foten. Det har betydelse också för vilket ställningstagande Försvarsmakten gör.

Den som vet bäst när det gäller helikopterbaseringar – alltså chefen för helikoptrarna – har föreslagit att Säve ska vara kvar av operationella skäl, inte av några andra skäl utan just för att Sävebasen är viktig ur försvarssynpunkt. Om nu inte försvarsministern vill säga något, betänk då det förslag som kom 2002 om Säves betydelse!

Det är inte långt från Såtenäs till västkusten, men under vintertid när det är risk för isbildning går det inte att lyfta från Såtenäs utan då är man strandsatt medan det i Säve hela tiden finns tillgång till öppet hav. Där är det alltid isfritt. Betänk den lilla detaljen!

Marianne Carlström sade många bra saker om samverkan. Jag vill också poängtera den samverkan som sker mellan de olika ländernas försvarsmakter i havet utanför Göteborg och västkusten där danska, norska och svenska helikopterförband brukar samöva. Denna kompetens riskerar att försvinna om inte Sävebasen får finnas kvar.

Jag är väldigt nyfiken på vad försvarsministern ytterligare har att säga förutom det – som jag tycker – ganska tunna svar som lämnades på Per Landgrens interpellation.

Prot. 2002/03:46
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 67 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Fru försvarsminister! Jag vill bara göra några tillägg till det som föregående talare redan har sagt när de har slagit fast Säves oerhört stora betydelse.

Det gemensamma förslaget från cheferna på F 7 och Säve innebar att helikoptrarna skulle stationeras på Säve, inte minst av militärtekniska och flygtekniska skäl. På Säve har man ett större antal dagar då man kan flyga. Det har att göra med helikopterspecifika väderförhållanden såsom till exempel underkyld dimma som kan uppstå på Såtenäs, men inte på Säve därför att där ligger havet precis utanför, så där kan man flyga ett större antal dagar. Detta är väldigt viktigt att komma ihåg.

Om man dessutom har en merkostnad som inte uppgår till mer än 2–3 miljoner kronor per år tycker jag att det är ett lågt pris för att kunna rädda fler liv.

Det finns många andra skäl. Vi har pratat om det här tidigare. Jag vet att försvarsministern inte vill uttala sig innan ÖB har lagt fram sitt förslag, och jag har viss förståelse för det. Men det skulle ändå vara intressant att höra hur försvarsministern funderar över argumenten innan hon ska fatta sitt beslut.

Anf. 68 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Allra först vill jag säga till Per Landgren att det inte är därför att jag personligen inte har hunnit sätta mig in i helikopterfrågan som jag inte uttalar mig. Så mycket har jag lärt mig att det är ganska klokt att regeringen och ministern väntar tills myndigheten har kommit med sitt samlande förslag och sin bedömning. Till dess gäller dagens förhållande. Helikoptrarna står där de står, och det är det beslut som gäller. Vill man ändra det beslutet inkommer man till regeringen med ett förslag eller också ändrar Försvarsmakten så lite att man inte ens behöver göra det.

Det som har föranlett er att ta upp den här diskussionen är väl att den här typen av förslag föreligger. Hur ska man agera med de nya helikoptrarna och det faktum att det blir bara 50 helikoptrar i stället för 100 som vi har i dag? Det är skälet till att jag inte uttalar mig.

Jag lyssnar på era argument. Därför är de betydelsefulla. Jag tar del av vad ni säger. Men jag förväntar mig naturligtvis att Försvarsmakten i det förslag som man presenterar, om man nu vill ändra någonting i helikopterverksamhetens basering, belyser dessa frågeställningar. Det är klart att det måste bli en sammanvägning i fråga om vissa delar eftersom behoven av egna transporter och annat är olika.

Riksdagen har faktiskt uttalat att den fjärde uppgiften – att biträda samhället – inte ska vara dimensionerande. Av den diskussion som ni nu för kan man få intrycket att man kanske ska ändra på den principen. Det är en väsentligt större fråga som handlar om någonting annat som vida överstiger förslagen om var de befintliga helikoptrarna ska baseras.

Skälet till att jag är fåordig i svaret är att det inte är läge för mig att uttala mig. I dag finns det inget nytt beslut fattat inom Försvarsmakten eller något förslag som kräver att regeringen ingriper.

Anf. 69 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Det är naturligtvis klokt att invänta Försvarsmaktens samlade bedömning. Det är bara det att det har gjorts samlade bedömningar tidigare. När försvaret har ålagts ytterligare besparingar och nedskärningar är det klart att de samlade bedömningarna inte alltid baseras på vad som är mest rationellt ur operationell synvinkel. Då kan det komma andra faktorer in som jag inte behöver exemplifiera här. Alla som är medvetna om vad som försiggår inom stora organisationer vet ju att man kan grunda sig på andra skäl än sakskäl. Därmed vill jag inte peka ut någonting här eftersom jag inte har kännedom om saken.

I slutet av interpellationssvaret säger försvarsministern att hon av denna anledning – och det är samma anledning som vi hört upprepas – i kammaren varken kan eller vill redovisa någon uppfattning i frågan om helikopter på Säve eller på någon annan ort.

Då vill jag ställa följande frågor. Jag utgår från att den utredning som det hela baseras på började sitt arbete tidigare, före försvarsministerns uttalande i Göteborgs-Posten. Det är en hypotes som jag har, och jag föreställer mig att man har arbetat i större omfattning än mellan augusti och december. Om det är så, var det då fel av försvarsminister Björn von Sydow att uttala sig som han gjorde i Göteborgs-Posten? Var det fel att visa denna viljeinriktning och ge uttryck för uppfattningen att så ska det vara? Om det är fel av försvarsministern att göra det nu, var det då fel av den dåvarande försvarsministern att uttala sig före valet? Det är väl en enkel fråga att svara på.

Anf. 70 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker inte att det finns någon anledning att diskutera gamla uttalanden. Nu står vi inför nya beslut, och det är viktigt att alltid blicka framåt.

Jag har förståelse för att försvarsministern inte vill binda sig nu. Vi kan höra här hur alla uttalanden används emot en för all framtid. Det gagnar faktiskt ingen, vare sig försvaret eller de som är anställda på helikopterdivisionen.

Utan att vara inne på försvarspolitikens förstår jag att det hela inte ska vara dimensionerande. Men vi ska trots allt ha 50 helikoptrar, och frågan är var de ska baseras. Jag tycker att samverkan med andra parter är någonting som man verkligen ska titta på när man fattar dessa beslut. Man måste också fundera över var försvaret bäst behövs. Jag kan inte se annat än att Göteborg som är ett tätbebyggt storstadsområde behöver någon typ av försvar.

Då är frågan om inte helikopterverksamheten skulle få vara kvar och att man då samverkade med andra. Det tror jag skulle vara ett mycket bra beslut. Men vad jag förstår får vi anledning att diskutera detta längre fram, och det ser jag fram emot.

Anf. 71 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Det kanske är så att Försvarsmakten inte ska vara dimensionerad för den fjärde uppgiften. Men riksdagen har ju tidigare instämt i en annan proposition, att vid militärt och ekonomiskt likvärdiga alternativ ska den lösning väljas där Försvarsmakten bäst kan stödja samhället, vid räddningstjänst, vid svåra påfrestningar i fred och vid

andra former av stöd till myndigheter. Jag tycker att detta rimmar lite illa med det bestämda uttalande som försvarsministern gjorde.

Vi har faktiskt samtliga här påpekat den stora vikten för Försvarsmakten av att ha helikoptrar baserade på Säve och argumenterat för det. Att vi sedan talar om hur viktigt det är för det civila samhället med en basering på Säve ska inte tas till intäkt för att inte det andra är minst lika viktigt.

Det tas upp att man inte ska ta hänsyn till gamla uttalanden. Men ledande socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister har också tagit Björn von Sydows uttalande som intäkt för att det här är väldigt viktigt för hela Sverige.

Jag skulle uppskatta om försvarsministern bekräftade för oss att den hårda kamp och de beslut som vi har fattat här i riksdagen fortfarande gäller, trots att försvarsministern inte vill uttala något gällande Sävefrågan i dag.

Anf. 72 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Leni Björklund frågade här om det var någon som hade tänkt sig att ändra på principerna, om det är det militära försvaret som ska vara grundläggande för dimensionering eller det civila. Det är självklart att det är det militära försvaret som ska vara grundläggande. Om det sedan visar sig att det på marginalen kan innebära en väldigt stor skillnad för det civila samhället, till exempel i det här fallet att kunna rädda liv, tycker jag att det är en självklarhet att vi ska ta hänsyn till den komponenten. Det hoppas jag att även försvarsministern kommer att göra.

Sedan är det så, vill jag hävda, att läget i Göteborg har förändrats dramatiskt sedan strategiskt överfall försvann som en planeringsförutsättning för en eventuell konflikt eller i värsta fall krig. Ett strategiskt överfall skulle innebära att en flotta skulle komma stävnades över Östersjön och inta Stockholm och att hela Sverige sedan skulle vara intaget. Så ser det inte ut längre, delvis på grund av att omvärldsförutsättningarna har ändrats men också för att vi ser andra orsaker och konflikter som upprinnelse till en eventuellt eskalerad konflikt och i det senare fallet krig. Därför är västkusten och Göteborg väsentligt viktigare nu än för bara ett antal år sedan. Det är en grundförutsättning som jag tycker att vi inte ska glömma när vi diskuterar Säve som bas för enbart räddningshelikoptrar, för så är det inte. De ingår som en faktisk strategisk faktor i ett militärt försvar.

Vi som ansvariga politiker har delvis också ett annat ansvar. Vi måste se till helheten. Försvarsmakten har sin uppgift, och det är att dimensionera försvaret för de uppgifter som man åläggs. Vi ska se till helheten. Det ska man också ta på allvar, tycker jag. Vi har ett delvis annat ansvar. Försvarsmakten ska integreras i samhället på ett annat sätt. Det är en offentlig verksamhet som inte ska leva sitt eget absoluta liv vid sidan om, utan den ska vara en aktiv del av ett modernt Sverige.

Ambulanshelikoptrarna, som finns i Västra Götalandsregionen, är ett bra komplement till just räddningshelikoptrarna. Men glöm då inte att de inte har ytkapacitetsräddningsvinsch och så vidare, så det går inte att säga att de ska sköta räddningsverksamheten i fortsättningen.

Jag tackar så mycket för diskussionen och debatten i dag. Jag hoppas att vi kommer att återkomma.

Vi har inbjudit försvarsministern till Göteborg. Jag hoppas att vi kan få ett positivt svar inom kort. Alla förberedelser är gjorda.

Prot. 2002/03:46
24 januari

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 73 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Allra först vill jag säga till Per Landgren att den här typen av interna myndighetsutredningar är ingenting för departementet. Det är myndighetens egna utredningar, så det är inte alls säkert att Björn von Sydow har haft några andra insikter eller kunskaper i frågorna än vad myndigheten haft när man har arbetat med de delarna.

Men nu är det så enkelt att om Försvarsmakten vill ändra baseringen av helikoptrarna måste man vända sig till regeringen och be att få ett sådant beslut. Därmed är det en öppen process. Det betyder att om man skulle komma fram till ett sådant förslag kommer hela frågan tillbaka. Då finns det skäl att diskutera alla de mycket viktiga synpunkter som ni tar fram.

Jag är glad att Eva Flyborg underströk att det är en militär bedömning som ska göras. Och jag är ledsen om Cecilia Magnusson uppfattade det som hårt när jag läste upp vad försvarsutskottet faktiskt har bestämt och förelagt riksdagen, men det är det som är läget.

Ni belyser ett antal komplexa frågor. Ska vi sedan kunna fatta ett bra beslut som också ska handla om helhet tycker jag att det är otroligt viktigt att vi har en samlad bedömning från Försvarsmakten i botten. I annat fall har vi inget riktigt bra och hållfast underlag att ta spjärn emot.

Sedan kan det hända att vi allihop eller några av oss kommer fram till att man borde göra andra avvägningar med hänsyn till något annat, men det är för tidigt att föra det samtalet i dag.

Anf. 74 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Jag får först tacka försvarsministern och också mina meddebattörer för den här debatten. Det är inte alltid så när man interpellerar en minister att det blir en debatt. En del väljer helt sonika att sitta kvar. Jag uppskattar att försvarsministern tar debatten.

Jag går så tillbaka till frågan om vad försvarsministern kan eller vill säga här och nu i kammaren. Jag kanske inte ska driva den så hårt, utan vi tar det lite mer lättsamt. Men uppenbarligen kunde Björn von Sydow någonting som inte Leni Björklund kan nu. Det kan väl ändå vara en slutsats, och jag tycker att den känns logisk utifrån vad som har hänt här.

Självfallet måste en militär bedömning göras, men det kommer också in en rad andra bedömningsfaktorer som vi har upprepat här och som mina meddebattörer har räknat upp. När de har kompletterats och sammanställts är jag övertygad om, om det verkligen kommer att fattas beslut på saklig grund och man kan lysa igenom eventuella andra orsaksfaktorer, att det ska bli ett klokt beslut i slutändan.

Oron uppstår när det kommer olika besked. Det beror på att försvaret som helhet har politiska beslut att rätta sig efter vad gäller en minskad dimensionering, och då måste besparingar göras. Men det gäller att de är kloka och att det blir ett bra slutresultat för hela samhället.

Anf. 75 Förvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag vill tacka Per Landgren och er andra. Jag vill gärna ta alla tillfällen att föra ett samtal om försvarsfrågorna i denna kammare, för jag tycker att de är viktiga och betydelsefulla. Det engagemang som ni har lagt ned tyder på att försvarsfrågorna inte bara handlar om det snävt militära, utan de har stor räckvidd och betydelse.

Om Förvarsmakten kommer med ett förslag som innebär ändrad basering återkommer vi. Under tiden använder jag öronen så mycket som möjligt och lyssnar till vad ni säger.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Förslag
2002/03:RR9 till socialutskottet

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
2002/03:KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regerings-
ärendenas handläggning
2002/03:KU16 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse vid riksmötet
2002/03

Bostadsutskottets betänkande
2002/03:BoU2 Bostadsrättsfrågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2002/03:MJU6 Östersjön som särskilt känsligt havsområde
2002/03:MJU5 En ny djurskyddsmyndighet

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställes

den 24 januari

2002/03:431 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisen i ekonomisk kris

2002/03:432 av *Kent Härstedt* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Beskattning av sjukvårdsersättning vid brott

2002/03:433 av *Kent Härstedt* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Beskattning av miljöbilar

2002/03:434 av *Mikael Oscarsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Kristen etik i läroplanen

2002/03:435 av *Johnny Gylling* (kd) till statsminister Göran Persson
Nationaldagen som allmän helgdag

2002/03:436 av *Annelie Enochson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Människohandel

2002/03:437 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Asylsökande från forna Sovjetunionen

2002/03:438 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Libyen och mänskliga rättigheter

2002/03:439 av *Karin Granbom* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Stöd och ersättning till samordningsansvariga i vittnesstödsverksamheten

2002/03:440 av *Tomas Eneroth* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Kyrkoarkivalier

2002/03:441 av *Kent Olsson* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Statsbidragen till studieförbunden

2002/03:442 av *Ulf Sjösten* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Entreprenörskap i Sverige

2002/03:443 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Nya droger

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 januari.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 23 januari

2002/03:280 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund

Helikopterbataljonen på Säve

2002/03:288 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Helikopterstationen i Säve

2002/03:307 av *Claes Västerteg* (c) till försvarsminister Leni Björklund
Säve helikopterstation

2002/03:396 av *Martin Andreasson* (fp) till försvarsminister Leni Björklund

Diskriminering på grund av sexuell läggning inom försvaret

2002/03:402 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Aidspolicy på svenska ambassader

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 januari.

Prot. 2002/03:46
24 januari

Prot. 2002/03:46
24 januari

---

16 § Kammaren åtskildes kl. 13.09.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 7 § anf. 29 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Aktuell debatt: Situationen i Irak	1
Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp)	1
Anf. 2 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	1
Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp)	3
Anf. 4 BO LUNDGREN (m).....	4
Anf. 5 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 6 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	7
Anf. 7 LARS OHLY (v).....	9
Anf. 8 AGNE HANSSON (c).....	10
Anf. 9 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	11
Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp)	12
Anf. 11 BO LUNDGREN (m).....	13
Anf. 12 CARL B HAMILTON (fp)	13
Anf. 13 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	14
Anf. 14 LARS OHLY (v).....	14
Anf. 15 AGNE HANSSON (c).....	15
Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	16
Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp)	16
Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	17
2 § Utökning av antalet suppleanter i trafikutskottet.....	17
3 § Val av extra suppleant i trafikutskottet	17
4 § Anmälan om kompletteringsval.....	17
5 § Meddelande om aktuell debatt	18
6 § Svar på interpellation 2002/03:116 om bromsmediciner vid demens	19
Anf. 19 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	19
Anf. 20 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	20
Anf. 21 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	21
Anf. 22 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	22
Anf. 23 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	23
Anf. 24 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	23
Anf. 25 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	24
7 § Svar på interpellationerna 2002/03:80 om ansvaret för offren för trafficking och 81 om tillfälliga uppehållstillstånd	25
Anf. 26 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	25
Anf. 27 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	26
Anf. 28 INGER RENÉ (m).....	27
Anf. 29 EWA LARSSON (mp).....	28
Anf. 30 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	29
Anf. 31 ALICE ÅSTRÖM (v).....	30
Anf. 32 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	31
Anf. 33 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	32
Anf. 34 INGER RENÉ (m).....	34
Anf. 35 EWA LARSSON (mp).....	34

Anf. 36	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	35
Anf. 37	ALICE ÅSTRÖM (v).....	35
Anf. 38	Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	36
Anf. 39	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	37
Anf. 40	INGER RENÉ (m)	38
Anf. 41	Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	38
8 §	Svar på interpellation 2002/03:124 om Sveriges asylpolitik för flyktingar från Bangladesh	39
Anf. 42	Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	39
Anf. 43	SERMIN ÖZÜRKÜT (v).....	40
Anf. 44	Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	41
Anf. 45	SERMIN ÖZÜRKÜT (v).....	41
Anf. 46	Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	42
Anf. 47	SERMIN ÖZÜRKÜT (v).....	43
Anf. 48	Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	43
9 §	Svar på interpellation 2002/03:71 om miljöklassning av bilar	44
Anf. 49	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	44
Anf. 50	SVEN BERGSTRÖM (c)	45
Anf. 51	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	47
Anf. 52	SVEN BERGSTRÖM (c)	47
Anf. 53	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	48
Anf. 54	SVEN BERGSTRÖM (c)	48
Anf. 55	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	49
10 §	Svar på interpellation 2002/03:120 om fastigheter utan ägare.....	49
Anf. 56	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	49
Anf. 57	CECILIA WIKSTRÖM (fp)	50
Anf. 58	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	51
Anf. 59	CECILIA WIKSTRÖM (fp)	52
Anf. 60	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	53
Anf. 61	CECILIA WIKSTRÖM (fp)	53
Anf. 62	Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	54
11 §	Svar på interpellation 2002/03:92 om helikopterverksamhet på Säve.....	54
Anf. 63	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	54
Anf. 64	PER LANDGREN (kd).....	55
Anf. 65	MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	56
Anf. 66	CECILIA MAGNUSSON (m).....	57
Anf. 67	EVA FLYBORG (fp).....	58
Anf. 68	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	58
Anf. 69	PER LANDGREN (kd).....	59
Anf. 70	MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	59
Anf. 71	CECILIA MAGNUSSON (m).....	59
Anf. 72	EVA FLYBORG (fp).....	60
Anf. 73	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	61
Anf. 74	PER LANDGREN (kd).....	61
Anf. 75	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	62
12 §	Hänvisning av ärende till utskott	62

13 § Bordläggning.....	62	Prot. 2002/03:46
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	62	24 januari
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	63	
16 § Kammaren åtskildes kl. 13.09.....	64	

